

บทที่ 2

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง ในการพัฒนานักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เรียนร่วมใน โรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.2 ประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.3 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.4 ลักษณะและพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.5 เกณฑ์การวินิจฉัยและเครื่องมือวินิจฉัยความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.6 ปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.7 ความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 1.8 การพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1) ด้านการแพทย์
 - 2) ด้านการศึกษา
 - 3) ด้านอาชีพ

2. การเรียนร่วมของนักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 2.1 ความหมายของการเรียนร่วม
- 2.2 เหตุผลของการจัดการเรียนร่วม

- 2.3 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
- 2.4 องค์ประกอบที่จะช่วยให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ
- 2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

3. ความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองของนักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 3.1 ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง
- 3.2 บทบาทของครู
 - 1) บทบาทของครูที่มีต่อนักเรียน
 - 2) บทบาทของครูที่มีต่อผู้ปกครอง
- 3.3 บทบาทของผู้ปกครอง
 - 1) ขั้นตอนการปรับตัวของผู้ปกครอง
 - 2) ความต้องการของผู้ปกครอง
 - 3) บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก
 - 4) บทบาทของผู้ปกครองที่มีต่อครู

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

เมื่อกล่าวถึงความบกพร่องทางสติปัญญาแต่เดิมมักใช้คำว่า จิตทราวม จิตบกพร่อง จิตเปลี่ยน สมออ่อน ปัญญาอ่อน ปัจจุบันที่นิยมใช้กันอยู่คือคำว่า พิการทางสมองและปัญญา ปัญญาอ่อน บกพร่องทางสติปัญญา ในที่นี้จะใช้คำว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา

ฮัลลาฮาน และคอฟแมน (Hallahan and Kauffman, 1994) ให้ความหมายว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีระดับสติปัญญาต่ำ ขั้นตอนของพัฒนาการหยุดชะงักหรือล่าช้า และมีพฤติกรรมการปรับตัวในชีวิตประจำวันไม่เหมาะสมกับวัย

สมาคมอเมริกันว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา (The American Association on Mental Deficiency (AAMD) อ้างถึงใน ศรียานิยมธรรม, 2534) ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า หมายถึง ระดับสติปัญญาที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติเนื่องจากพัฒนาการของสมองหรือจิตใจหยุดชะงัก เจริญเติบโตไม่เต็มที่ ทำให้มีความสามารถจำกัดในการเรียน ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตไม่สมวัย

ผดุง อารยะวิญญู (2533) ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนปกติ เมื่อวัดระดับสติปัญญาโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว ปรากฏว่ามีระดับสติปัญญาต่ำกว่าบุคคลปกติทั่วไป เมื่อสังเกตจากพฤติกรรมจะพบว่า มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบุคคลปกติทั่วไปในวัยเดียวกัน

วารี ถิระจิตร (2537) ให้ความหมายว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง สภาวะที่พัฒนาการของจิตใจหยุดชะงักหรือเจริญไม่เต็มที่ แสดงลักษณะเฉพาะโดยมีระดับสติปัญญาต่ำหรือด้อยกว่าปกติ พัฒนาการทางกายล่าช้า ความสามารถในการเรียนรู้มีน้อย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

สรุปได้ว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่พัฒนาการทางสมองหยุดชะงัก แสดงลักษณะโดยมีระดับสติปัญญาต่ำ ทำให้มีพฤติกรรมการปรับตัวที่เบี่ยงเบนไปจากบุคคลปกติในวัยเดียวกัน

1.2 ประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญาแบ่งได้หลายแบบขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้ มีรายละเอียดดังนี้ คือ (วัณรุฒิ คมกฤส, 2536)

1) แบ่งตามระดับความรุนแรงของความพิการทางสติปัญญาที่กำหนดโดยสมาคมปัญญาอ่อนของสหรัฐอเมริกา (The American Association on Mental Deficiency) ซึ่งแบ่งความบกพร่องทางสติปัญญาเป็น 4 ประเภทคือ

1.1) บกพร่องทางสติปัญญาเพียงเล็กน้อย (mild) มีระดับ
เซวาน์ปัญญาระหว่าง 55-69

1.2) บกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง (moderate) มีระดับ
เซวาน์ปัญญาระหว่าง 40-54

1.3) บกพร่องทางสติปัญญามาก (severe) มีระดับ
เซวาน์ปัญญาระหว่าง 25-39

1.4) บกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด (profound) มีระดับ
เซวาน์ปัญญาต่ำกว่า 24

2) แบ่งตามความสามารถด้านการศึกษา ในระบบการศึกษาของ
สหรัฐอเมริกาได้แบ่งความบกพร่องทางสติปัญญาเป็น 4 ประเภทคือ

2.1) บกพร่องทางสติปัญญาระดับพอที่จะเรียนได้ (educable
mentally retarded หรือ EMR) มีระดับเซวาน์ปัญญาระหว่าง 50-70 จะมีความ
ความสามารถไม่เกินเด็กปกติอายุ 7-10 ปี มักมีความล่าช้าในพัฒนาการทาง
ภาษาแต่สามารถใช้ภาษาในการสนทนาสิ่งที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้ มีความ
สามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ สามารถช่วยทำงานบ้านได้
แต่อาจล่าช้ากว่าคนปกติบ้างเล็กน้อย สามารถเรียนหนังสือได้ในระดับประถมศึกษา
ตอนต้น และสามารถฝึกฝนให้ทำงานประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่าง ๆ พอเลี้ยง
ตนเองได้

2.2) บกพร่องทางสติปัญญาระดับพอที่จะฝึกอบรมได้

(trainable mentally retarded หรือ TMR) มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 35-49 จะมีความสามารถเทียบเท่าเด็ก 3-7 ปี มักมีพัฒนาการทางกายล่าช้า ในวัยก่อนเรียนสามารถเรียนและพูดสื่อความหมายได้ ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ดีพอใช้ สามารถเรียนในระดับไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 อ่านเขียนคำง่าย ๆ ได้ นับเลขและบวกเลขง่าย ๆ ได้ สามารถประกอบอาชีพในการทำงานที่ไม่ต้องใช้ความชำนาญหรือใช้ความชำนาญเล็กน้อยได้

2.3) บกพร่องทางสติปัญญาระดับที่เรียนไม่ได้ (uneducable

severely mentally retarded หรือ SMR) มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 20-34 จะมีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติอายุ 2-3 ปี มีพัฒนาการทางกายและการพูดล่าช้าเห็นได้ชัดเจน ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ช่วยตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันง่าย ๆ ได้ แต่ต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด

2.4) บกพร่องทางสติปัญญาระดับมากที่สุด (profoundly

mentally retarded) มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 20 จะมีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติอายุ 1-2 ปี ไม่สามารถเรียนหนังสือได้ ในวัยก่อนเรียนจะมีความสามารถต่ำในด้านการรับรู้ ในวัยเรียนอาจมีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวดีขึ้นบ้าง ในวัยผู้ใหญ่อาจพอฝึกพูดได้บ้างเป็นคำ ๆ สามารถฝึกฝนให้ช่วยเหลือตัวเองได้เพียงเล็กน้อย

3) แบ่งตามระดับเชาวน์ปัญญาในระบบ ICD-9 (International

Classification of Diseases) ขององค์การอนามัยโลก ซึ่งแบ่งความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

3.1) บกพร่องทางสติปัญญาเพียงเล็กน้อย มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 50-70

3.2) บกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 35-49

3.3) บกพร่องทางสติปัญญามาก มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 20-34

3.4) บกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 20 ลงมา

4) แบ่งตามพฤติกรรมกรรมการปรับตัวหรือการแสดงออกขององค์การอนามัยโลก มีดังนี้

4.1) บกพร่องทางสติปัญญาน้อย มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 50-70 มีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติ อายุ 7-10 ปี สาเหตุเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง

4.2) บกพร่องทางสติปัญญาปานกลาง มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 35-49 มีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติอายุ 3-7 ปี มีสาเหตุจากการมีพยาธิสภาพของสมองและกรรมพันธุ์

4.3) บกพร่องทางสติปัญญามาก มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 20-34 มีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติอายุ 2-3 ปี มีสาเหตุจากการมีพยาธิสภาพของสมองและกรรมพันธุ์

4.4) บกพร่องทางสติปัญญามากที่สุด มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 0-20 มีความสามารถเทียบเท่าเด็กปกติอายุ 1-2 ปี มีสาเหตุจากการมีพยาธิสภาพของสมองและกรรมพันธุ์

5) แบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา การพัฒนาวัยแรกเริ่มและการศึกษาและสังคม

5.1) บกพร่องทางสติปัญญาขนาดน้อยมาก มีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 65-70 มีพัฒนาการด้านสังคมและสื่อความหมายได้ พัฒนาการด้านการรับรู้ลึกและการเคลื่อนไหวผิดปกติเล็กน้อย มักจะไม่ได้รับการวินิจฉัยเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนเข้าเรียน สามารถเรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรับตัวในสังคมได้ ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ ถ้าได้รับการ

ศึกษาและฝึกอบรมที่ถูกต้อง และต้องการความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาสำคัญ

5.2) บกพร่องทางสติปัญญาขนาดเล็กน้อย มีระดับเซวาร์ปัญญา ระหว่าง 50-65 มีพัฒนาการประมาครั้งหนึ่งของเด็กทั่วไป เรียนได้ถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ดำรงชีวิตในสังคมได้ถ้ามีผู้แนะนำ

5.3) บกพร่องทางสติปัญญาขนาดปานกลาง มีระดับเซวาร์ปัญญา ระหว่าง 35-40 พัฒนาการช้าสังเกตได้ในวัยทารก สามารถพูดได้หรือเรียนรู้ ในการสื่อความหมายได้ มักมีอาการทางระบบประสาทร่วมด้วย เช่น อาการชัก มีความปกติทางการเคลื่อนไหวที่หาสาเหตุได้ สามารถเรียนทักษะด้านวิชาการ และการทำงานที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ในชุมชน เรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เลี้ยงตนเองโดยการทำงานที่ง่ายชัดเจน ไม่สลับซับซ้อนและต้องการผู้แนะนำ เมื่อมีปัญหาทางสังคมหรือด้านเศรษฐกิจ

5.4) บกพร่องทางสติปัญญาขนาดเล็ก มีระดับเซวาร์ปัญญา ระหว่าง 20-34 พัฒนาการในวัยทารกช้ามาก สื่อความหมายและใช้ภาษาได้น้อย ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้น้อย สามารถพูดหรือเรียนรู้ในการสื่อ ความหมาย เรียนรู้กิจวัตรประจำวันและดูแลตนเอง ทำงานต่าง ๆ ในชีวิต ประจำวัน ดูแลตนเองได้ สามารถพัฒนาทักษะการป้องกันตัวเอง โดยอาศัย ผู้แนะนำ

5.5) บกพร่องทางสติปัญญาขนาดเล็กมาก มีระดับเซวาร์ปัญญา 0-20 มักสื่อความหมายหรือใช้ภาษาพูดไม่ได้ พฤติกรรมเหมือนเด็กทารก เรียนรู้ พัฒนาการเบื้องต้นด้านประสาทรู้เคลื่อนไหวและดูแลตนเองได้ บางรายมีการใช้ ภาษา ช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวันได้บ้าง

สรุปการจัดประเภทความบกพร่องทางสติปัญญานิยมจัดตามระดับความ บกพร่องของสติปัญญา ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ และการใช้ชีวิต โดย เรียงลำดับจากบกพร่องน้อยที่สุดไปสู่มากที่สุด

1.3 สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา

วารี ถิระจิตร (2537) กล่าวว่า ความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นได้ทุกระยะการเจริญเติบโตของเด็ก คือ

- 1) ขณะที่อยู่ในครรภ์ อาจเกิดความบกพร่องได้ตั้งแต่การปฏิสนธิจนกระทั่งถึงระยะเวลาคลอด ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น การรับประทานยาแก้แพ้ท้อง การรับประทานอาหารไม่ถูกส่วน การเจ็บป่วยด้วยโรคบางโรค เช่น โรคหัดเยอรมัน หรือการได้รับอุบัติเหตุต่าง ๆ ตลอดจนการติดสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา หรือมารดาได้รับความกระเทือนใจอย่างรุนแรง
- 2) ขณะทีคลอด อาจเกิดอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือในการคลอดคลอดไม่ถูกวิธี หรือการใช้ยาระงับความรู้สึกเพื่อบรรเทาความเจ็บขณะคลอด
- 3) หลังคลอด ตั้งแต่วัยทารกถึงวัยรุ่น ซึ่งอาจเกิดภาวะตัวเหลืองในทารกแรกเกิด การได้รับอุบัติเหตุที่กระทบกระเทือนสมอง การชกจากไขว้สูง และการไม่ได้รับอาหารที่มีคุณค่า

สมาคมอเมริกันว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา (The American Association on Mental efficiency (AAMD) อ้างถึงใน Hallahan and Kauffman, 1994) กล่าวว่าความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจากสาเหตุ 9 ประการ คือ

- 1) การติดเชื้อและรับสารที่เป็นพิษ
- 2) ผลจากอุบัติเหตุ หรือจากรังสีเอ็กซ์เรย์
- 3) ความบกพร่องทางการย่อยอาหาร
- 4) เนื้องอกในสมอง
- 5) ความพิการแต่กำเนิด
- 6) ความผิดปกติของโครโมโซม
- 7) การคลอดก่อนกำหนด
- 8) อาการทางจิต

9) ขาดการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม

วัณรุณี คมกฤส (2531) กล่าวว่าความบกพร่องทางสติปัญญา มีสาเหตุ 3 ประการคือ

1) สาเหตุจากกรรมพันธุ์ เป็นความผิดปกติที่ได้รับการถ่ายทอดมาแต่กำเนิดทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาพร้อมกับความบกพร่องทางกาย

2) สาเหตุทางชีวภาพ เกิดจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตคนเรา ทำให้สมองหยุดชะงัก ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการเจริญเติบโตในระยะใดระยะหนึ่ง เช่น ขณะที่กำลังตั้งครรภ์ ขณะคลอด และ ขณะหลังคลอด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) ขณะตั้งครรภ์

2.1.1) สุขภาพมารดาไม่ดี มีโรคเรื้อรังประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคขาดสารอาหาร

2.1.2) มารดาติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ เช่น เชื้อหัด-เยอรมัน เชื้อซิฟิลิส

2.1.3) มารดาได้รับสารพิษขณะตั้งครรภ์ เช่น ยาบางอย่าง ยาจำพวกสารเสพติด สารตะกั่ว หรือการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ของมารดา

2.1.4) มารดาได้รับความกระทบกระเทือนขณะตั้งครรภ์ เช่น หกล้มกันกระแทกแรง ๆ

2.1.5) มารดาขาดสารอาหารที่มีคุณค่า ขาดแร่ธาตุ เช่น ธาตุเหล็ก

2.2) ขณะคลอด

การคลอดที่ผิดปกติ เช่น คลอดก่อนปกติ คลอดเกินกำหนด รกเกาะต่ำหรือลอกตัวก่อนกำหนด หรือมารดาที่ได้รับยาาระงับความเจ็บปวดที่ทำให้เกิดความดันโลหิตต่ำ ทำให้สมองของทารกขาดออกซิเจนขณะคลอด

2.3) ขณะหลังคลอด

2.3.1) เด็กขาดสารอาหารที่มีคุณค่า โดยเฉพาะโปรตีน

ซึ่งเสริมสร้างเซลล์สมอง

2.3.2) เด็กขาดภูมิคุ้มกันโรค ติดเชื้อได้ง่าย เช่น เชื้อวัณโรคเชื้อไวรัส อาจลุกลามขึ้นสมองเป็นผลให้สมองอักเสบ

2.3.3) สมองเด็กได้รับความกระทบกระเทือนจากอุบัติเหตุ

2.3.4) อาการตัวเหลืองในทารกแรกคลอด

2.3.5) เนื้องอกในสมอง

3) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม

3.1) ขาดการกระตุ้นทางด้านจิตใจและสังคม เช่น ครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ห่างไกลวัฒนธรรมและสังคม พ่อแม่มีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ไม่มีความรู้ที่จะฝึกสอนลูกให้เกิดการเรียนรู้ได้ ทำให้เด็กบกพร่องทางสติปัญญาได้ในที่สุด

3.2) ขาดการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม เช่น ถูกขังอยู่ในเปลขณะพ่อแม่ไปทำงาน หรือจากการมีความบกพร่องในการกระตุ้นประสาทสัมผัส เช่น ตาบอด หูหนวก และไม่ได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสม

สรุป สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาได้หลายทางทั้งที่เป็นกรรมพันธุ์ สาเหตุทางชีวภาพและสาเหตุทางสภาพแวดล้อม ทั้งนี้โดยอาจเกิดสภาวะปัญญาอ่อนได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่ปฏิสนธิจนเข้าสู่วัยชรา

1.4 ลักษณะ และพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วัฒนธรรม คมกฤส (2531) ได้กล่าวถึงลักษณะและพฤติกรรมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

ลักษณะทั่วไป

1) มีพัฒนาการไม่สมวัย เช่น คำว่า คลาน นั่ง ยืน เดิน ล่าช้ากว่า

เด็กในวัยเดียวกัน

- 2) แม้ว่าอายุ 3-4 เดือนแล้ว เด็กยังขาดความสนใจที่จะสื่อความหมายกับผู้อื่น เช่น ไม่จ้องตา ไม่ส่งเสียงอ้อแอ้
- 3) มีปัญหาในการพูดคือ พูดไม่ได้ พูดไม่ชัด พูดล่าช้า อายุ 2 ปีแล้วยังพูดเป็นคำ ๆ ไม่ได้แม้คำเดียว
- 4) มีหน้าตาและลักษณะภายนอกของร่างกายที่แสดงถึงความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างเห็นได้ชัด
- 5) ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือได้น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กในวัยเดียวกัน
- 6) เรียนหนังสือไม่ได้ ตกซ้ำชั้นบ่อย ๆ
- 7) ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโดยลำพังด้วยตนเอง

ลักษณะทางจิตวิทยา

- 1) ชอบเล่น ร่าเริง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะชอบเล่นร่าเริง ชอบสนุกสนาน ชอบดนตรี และชอบการเป็นยอ
- 2) ลีเม่ง่าย มีความสนใจระยะสั้น
- 3) ชอบเอาอย่าง และถูกชักจูงง่าย โดยมากชอบเลียนแบบอย่างคนที่รักและอยู่ใกล้ชิด

ลักษณะทางร่างกาย

- 1) ลักษณะร่างกาย มักมีรูปร่างไม่สมประกอบ มือเท้าใหญ่ยาวกว่าปกติ บางคนก็มีลักษณะแคระแกร็น บางคนก็สูงใหญ่ผิดปกติ
- 2) คีรษะ จะมีลักษณะหลิมเล็ก หรือใหญ่ผิดปกติจนเห็นได้เด่นชัด บางคนศีรษะใหญ่จนร่างกายไม่อาจจะทานน้ำหนักได้ บางรายศีรษะบิดเบี้ยวและแบน
- 3) ผม เส้นผมมักหยาบแข็ง
- 4) ตา มักหริ่เล็ก มักเป็นโรคเกี่ยวกับตา เช่นตาแดง ตาแฉะ หรือ

สายตาผิดปกติ

- 5) หู ลักษณะรูปหูมักผิดปกติ ส่วนมากมักเป็นโรคหูตึง หรือหูมีน้ำหนวก
- 6) ริมฝีปากหนา มักมีน้ำลายไหล หรือเป็นปากนกกระจอก
- 7) ลิ้น จะโตเกินขนาด จนคุดปาก และจะพูดไม่ชัด
- 8) ผิวหนังหยาบกร้าน ผิวหนังเป็นแผลง่าย มักเป็นโรคผิวหนัง
- 9) หน้าผาก มักจะแคบผิดปกติ ผมเกือบถึงคิ้ว
- 10) ฟัน มักจะเหยิน ฟันซี่โต ๆ ฟันขึ้นไม่เป็นระเบียบ

ลักษณะทางพฤติกรรม

- 1) การพูด มักเริ่มพูดช้ากว่าปกติ พูดไม่ค่อยชัดและพูดไม่รู้เรื่อง
แม้อายุจะ 6-7 ขวบแล้วก็ตาม
- 2) การฟังและความเข้าใจ มักเข้าใจผิดพลาด ต้องพูดหลายๆ
ครั้งจึงจะทำความเข้าใจได้
- 3) ประสาทสัมผัส มีความรู้สึกทางประสาทสัมผัสซ้ำมาก เช่น อากาศ
หนาวจนคนอื่นต้องห่มผ้าแต่ตัวเองใส่เสื้อบางๆ เท่านั้น บางรายได้รับอันตราย
มีเลือดออกก็ยังไม่เคยอยู่ก็มี
- 4) อิริยาบถและการเคลื่อนไหว มักใช้มือไม่ค่อยคล่อง เดินวิ่งช้า
อึดอาดไม่มีความกระฉับกระฉ่องเลย

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2527) กล่าวถึงลักษณะทางจิตวิทยาและพฤติกรรม
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

- 1) การเรียนรู้และความจำ
ลักษณะที่ปรากฏออกมาอย่างชัดเจนของเด็กที่มีความบกพร่องทาง
สติปัญญา คือ ขาดความสามารถในการเรียนรู้และความจำ เมื่อเปรียบเทียบกับ
เพื่อนอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน นอกจากขาดความสามารถทางสมองแล้ว เด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญายังมีช่วงของความสนใจสั้น ไม่ค่อยสนใจอะไร จึง

ทำให้ขาดความสามารถในการเรียนยิ่งขึ้น จากการทดลองของนักจิตวิทยาที่ทดลองให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำคำ หรือเสียง หรือรูปภาพ โดยแสดงสิ่งเหล่านั้นแก่เด็กประมาณ 2-3 วินาที พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำได้น้อยกว่าเด็กปกติ แต่ถ้าให้จำวัตถุสิ่งของโดยใช้เวลานาน ๆ ก็จะจำได้ดีเป็นเวลานานอาจเป็นชั่วโมง วัน หรือสัปดาห์ แสดงว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขาดความสามารถในความจำระยะสั้น แต่ความจำระยะยาวไม่ผิดปกติ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากขาดความสามารถในการใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้จำได้ ไม่สามารถรวบรวมหรือจัดระบบสิ่งเร้าที่จะจำได้ ไม่สามารถทบทวนสิ่งที่จะจำได้

จากการวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการเรียนรู้และความจำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า

1.1) การขาดความสามารถในการเรียนรู้และการจำขึ้นอยู่กับระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางสติปัญญามากก็จะมีอุปสรรคในการเรียนรู้และการจำมาก ความบกพร่องทางสติปัญญาน้อยก็จะมีอุปสรรคในการเรียนรู้และการจำน้อย

1.2) การใช้กลวิธีในการเรียนและการจำของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะแตกต่างจากเด็กปกติ

1.3) ปัญหาในการเรียนรู้บางอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ขึ้นอยู่กับความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทใดประเภทหนึ่งโดยตรง ไม่ว่าความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทใดๆ ก็ตามก็ย่อมมีปัญหาในการเรียนรู้เหมือนๆ กัน

1.4) ลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญากับเด็กปกติไม่แตกต่างกัน แต่จะช้ากว่าเด็กปกติ นั่นคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีลักษณะการเรียนรู้ไม่แตกต่างจากเด็กปกติซึ่งอายุสมองเท่ากันนั่นเอง

2) ปัญหาทางด้านภาษา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาทางด้านภาษาเป็นอย่างมาก ความสามารถทางภาษาของเขาจะต่ำกว่าระดับอายุสมองของเขาเสียอีก ไม่ว่าจะเป็นด้านเสียงพูดหรือคำพูด ปัญหาต่างๆ ทางด้านภาษาพอจะ

จำแนกได้ 4 ลักษณะ คือ

2.1) โครงสร้างทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความคล้ายคลึงกับเด็กปกติ แต่จะมีความสามารถทางภาษาพอ ๆ กับเด็กปกติในตอนวัยต้นๆ เท่านั้น

2.2) ปัญหาทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มักจะมีคือ พูดตะกุกตะกัก พูดเสียงไม่ออก และติดอ่าง

2.3) ปัญหาทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา หมายความว่า ไม่ว่าจะมีความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทใดก็ล้วนแต่มีปัญหาทางภาษาทั้งนั้น

2.4) ลักษณะความบกพร่องทางภาษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะสัมพันธ์กับระดับของความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างอ่อนมีความผิดปกติทางภาษาน้อยไม่ว่าจะด้านเสียงหรือความหมาย ความบกพร่องทางสติปัญญาขนาดกลางเสียงและความหมายจะขาดความสมบูรณ์ เสียงหรือความหมายจะออกมาในลักษณะเดียวกันหมดทั้ง ๆ ที่ความหมายและเสียงเหล่านั้นแตกต่างกัน ความบกพร่องทางสติปัญญาขนาดหนักจะไม่สามารถออกเสียงได้ตามปกติ พูดอ้อแอ้ไม่เป็นภาษา

3) ผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนวิชาการต่างๆ น้อยกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกันอย่างชัดเจน และยังประสบความสำเร็จน้อยกว่าระดับอายุสมองของเขาเองอีกด้วย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นด้านการอ่าน การคิดเลข หรือด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตามเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างอ่อนสามารถประสบผลสำเร็จทางด้านวิชาการได้พอๆ กับเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 3-4

4) ลักษณะของบุคลิกภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการให้คนอื่นช่วยเหลือตลอดเวลา เนื่องจากเขารู้สึกว่าตนเป็นคนขาดความสามารถ

ทำอะไรก็ประสบแต่ความล้มเหลว จึงขาดแรงจูงใจในการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เขาเชื่อว่าตัวเองไม่สามารถควบคุมตัวเอง หรือสิ่งอื่นได้ ต้องให้คนอื่นคอยควบคุม บุคลิกลักษณะของเขาจึงคล้าย ๆ กับเด็ก ขาดวุฒิภาวะทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

5) การตัดสินใจในทางสังคมและการงาน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขนาดอ่อนสามารถปรับตัวได้ทั้งทางสังคมและการงาน โดยเขาสามารถ

5.1) ทำงานในตลาดแรงงานได้

5.2) แต่งงานได้ โดยมีปัญหามากกว่าคนปกติเพียงเล็กน้อย

ผดุง อารยะวิญญู (2533) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกี่ยวกับการเรียนไว้ดังนี้

1) ลักษณะทางบุคลิกภาพ

1.1) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักคิดว่าตนจะประสบความล้มเหลว ไม่ว่าจะในการเรียนหรือการทำงานใด ๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพราะว่าเด็กเคยประสบกับความล้มเหลวมาก่อน ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้จึงพยายามหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่างที่จะนำความล้มเหลวมาให้ เช่นเด็กที่ไม่เคยประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ มักหลีกเลี่ยงการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะไม่ต้องประสบการล้มเหลวซ้ำอีก

1.2) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ แม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง ครูหลายคนมักจะไต่ถามเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพูดเสมอว่า "ผมทำไม่ได้" "มันยากทำไม่ได้" ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงต้องได้รับความช่วยเหลือในด้านการเรียนจากครู ครูผู้ช่วย และเพื่อนนักเรียน

1.3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ความรู้สึกที่ไม่ดีในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นคนไม่มีความสามารถ ทัศนคติ

4.1) ส่วนสูงและน้ำหนัก เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อาจมีส่วนสูงและน้ำหนักโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าเด็กปกติ

4.2) การเคลื่อนไหว เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ส่วนมากมีพัฒนาการตลอดจนความสามารถในด้านการเคลื่อนไหวด้อยกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน

4.3) สุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นจำนวนมากมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการรักษาสุขภาพทั่วไป การเจ็บป่วยและปัญหาเกี่ยวกับฟัน

5) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาในการเรียนแทบทุกวิชา ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ การเรียนคณิตศาสตร์ ทั้งในด้านการบวก การลบ การคูณ และการหาร และเลขโจทย์ปัญหา

สรุป ลักษณะที่ปรากฏของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น จะเป็นระดับพัฒนาการที่สัมพันธ์กับอายุสมองของเด็ก คือ เป็นเด็กกว่าอายุจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พัฒนาการทางภาษาอาจต่ำกว่าอายุสมองด้วย

1.5 เกณฑ์การวินิจฉัยและ เครื่องมือวินิจฉัยความบกพร่องทางสติปัญญา

หลักเกณฑ์การวินิจฉัยที่สื่อให้เห็นว่ามีความบกพร่องทางสติปัญญา มี 3 ประการ คือ (วัณรุณี คมกฤส, 2531)

- 1) ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 70 ลงมา
- 2) มีพฤติกรรมที่ปรับตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงออกไม่เหมาะสมกับวัย
- 3) อาการครั้งแรกปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

นอกจากการวินิจฉัยตามหลักเกณฑ์ 3 ประการแล้วยังต้องอาศัยการวินิจฉัยบางอย่างประกอบด้วย คือ

- 1) การชักประวัติ
- 2) การตรวจร่างกาย โดยกุมารแพทย์ทั่วไป
- 3) การตรวจสอบสภาพจิต โดยนักจิตวิทยา
- 4) การตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- 5) การทดสอบพัฒนาการ โดยใช้เครื่องมือทดสอบ ได้แก่
 - 5.1) แบบทดสอบ DDST-Denver Developmental Screening Test
 - 5.2) แบบทดสอบ Gesell Development Test
 - 5.3) แบบทดสอบ Cattell Development Test
- 6) การทดสอบเชาวน์ปัญญา โดยใช้เครื่องมือทดสอบ ได้แก่
 - 6.1) แบบเวกซ์เลอร์ของเด็ก WISC-Wechsler

Intelligence Scale for Children

- 6.2) แบบเวกซ์เลอร์ของผู้ใหญ่ WISA - Wechsler

Intelligence Scale for Adult

- 7) การทดสอบทางบุคลิกภาพ โดยใช้เครื่องมือทดสอบ ได้แก่
 - 7.1) แบบทดสอบ Draw A Man Test
 - 7.2) แบบทดสอบ Thematic Apperception Test
 - 7.3) แบบทดสอบ Children Apperception Test
 - 7.4) แบบทดสอบ Rorschach Test

สำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวินิจฉัย ไว้ดังนี้

- 1) การสังเกตพฤติกรรม ปกติแล้วเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีพฤติกรรมหรือลักษณะไม่แตกต่างจากเด็กปกติมากนัก ผู้สังเกตต้องให้ความสนใจ

พยายามสั่งเกตให้ดี ซึ่งลักษณะที่พอสังเกตได้มีดังนี้

- 1.1) ผลการเรียนอ่อน
- 1.2) มีความสนใจระยะสั้น ขาดความอดทน
- 1.3) มีความขลาดกลัว
- 1.4) ชอบคล้อยตามผู้อื่น ขาดความมั่นใจในตนเอง
- 1.5) ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยอยู่ อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

คุณเฉียวง่าย

1.6) ทำอะไรไม่มีเหตุผล และไม่ถูกกาลเทศะ ชอบก่อความวุ่นวาย
เรียนและการเล่นของกลุ่ม

- 1.7) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนได้ยาก
- 1.8) ชอบสนใจเรื่องของคนอื่นมากกว่าเรื่องของตนเอง
- 1.9) ไม่อยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหวหรือแสดงออก แต่การแสดงออก

ไม่ค่อยมีความหมาย และมีลักษณะซ้ำซาก

- 1.10) ความคิดไม่ซับซ้อน เข้าใจและรับรู้เรื่องนามธรรมได้ยาก
- 1.11) บกพร่องทางด้านการคำนวณ
- 1.12) รับรู้ และจดจำต้นแบบได้ไม่ดี
- 1.13) ความสัมพันธ์ระหว่างการมองเห็น และการเคลื่อนไหวไม่ดี

2) การตรวจสอบโดยครู การที่ครูจะวินิจฉัยว่านักเรียนมีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ ด้านประกอบกัน ครูควรพิจารณาผลการเรียนและผลการตรวจคัดแยกเด็กขั้นต้นประกอบกัน ดังนี้

2.1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการสอบแต่ละกลุ่มวิชาต่ำกว่าเด็กปกติ

2.2) ทดสอบเพื่อแยกเด็กโดยครูที่ผ่านการอบรมใช้แบบทดสอบต่อไปนี้

2.2.1) คู่มือประเมินความสามารถทางเชาว์ปัญญาสำหรับเด็กอายุ 2-15 ปี ของกองสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2.2.2) แบบประเมินระดับเชาวน์ปัญญาของ Raven Progressive Matrices Set ของศูนย์สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2.2.3) แบบประเมินความก้าวหน้าหรือพัฒนาการของวุฒิภาวะทางสังคม (Vineland Social Maturity Scale) ของโรงพยาบาลราชานุกูล

2.2.4) คู่มือการฝึกการกระตุ้นพัฒนาการในเด็กอายุ 0-6 ปี (Portage Guide to Early Education) ของโรงพยาบาลราชานุกูล

สรุป การวินิจฉัยเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น จะต้องพิจารณาหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งมีการทดสอบในด้านต่าง ๆ โดยผู้ที่มีคุณสมบัติสามารถใช้แบบทดสอบ ก่อนตัดสินใจว่าเด็กคนใดมีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.6 ปัญหาของ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2530) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้ คือ

- 1) ปฏิเสธหรือไม่ยอมรับรู้ว่าความบกพร่องนั้น เกิดขึ้นกับตัวเองและคิดว่าตนเองจะสามารถทำอะไร ๆ ได้ เช่นคนปกติ ถ้าไม่ได้ทำอะไรจะโกรธ
- 2) ขอมแพ้ หมดหวัง หมดกำลังใจ
- 3) คิดว่าตัวเองเป็นเหยื่อของความไม่ยุติธรรม จึงมีความรู้สึกก้าวร้าว หรือรุนแรงกับคนอื่น หรือแยกตัวออกไป กลายเป็นคนเงียบ เก็บตัว ไม่กล้าสู้หน้าคน
- 4) แสดงความอวดดี ก้าวร้าว หรือไม่สนใจ
- 5) คิดว่าความพิการนั้นเกิดจากการถูกล่วงโทษ เนื่องจากตนเองกระทำผิด จึงกลายเป็นคนไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก
- 6) พึ่งคนอื่นอยู่ตลอดเวลาและเป็นคนเรียกร้อง เพื่อเรียกร้องความสนใจ ความรักและความอบอุ่น ทำอะไรไม่เป็นจนโตแบบเด็กเลี้ยงไม่โต

7) ไม่ยอมรับว่าตนมีความบกพร่องและพยายามหาสิ่งทดแทน

อุ๋นเรื้อน อาไฟพัสเตอร์ (2530) ได้สรุปปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

- 1) ช่วยตัวเองไม่ได้ ทำให้เป็นภาระต่อสังคม
- 2) ถูกทอดทิ้งจากสังคม
- 3) ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและขาดความรู้เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- 4) ถูกชักจูงให้ทำอะไรง่าย ๆ โดยเฉพาะเมื่อชักจูงให้ทำในสิ่งที่ผิด
- 5) มีปัญหาในการใช้ภาษา เนื่องจากระดับสติปัญญาดำ ทำให้มีปัญหาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจด้วย
- 6) เด็กมีปัญหาครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ไม่รัก ไม่ต้องการ ทำให้เกิดความอับอาย รวมทั้งปัญหาครอบครัวแตกแยก โทษว่าเป็นความผิดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
- 7) เด็กมีความยากลำบาก ในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดความวิตกกังวล
- 8) เด็กหลีกเลี่ยงความจริง ไม่ยอมรับว่าตนมีความพิการ เพราะไม่สามารถทนต่อสภาพความจริงของตนเองได้

นอกจากนี้ ศรียา นิยมธรรม (2534) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้แต่ละด้าน ดังนี้

- 1) ด้านอารมณ์และจิตใจ
 - 1.1) รู้สึกมีปมด้อย ทำให้วิตกกังวล อับอายและเก็บตัว
 - 1.2) เกิดความคับข้องใจ เพราะช่วยตัวเองไม่ได้ตั้งใจ
 - 1.3) ท้อแท้ ลิ้นหวัง ซึมเศร้า รู้สึกว่าถูกทอดทิ้งและว่าแห้ว
 - 1.4) หงุดหงิด เจ้าอารมณ์ และแสดงออกอย่างรุนแรง
 - 1.5) มองโลกและผู้อื่นในแง่ร้าย

1.6) ปฏิเสธที่จะรับรู้ว่าคุณมีความบกพร่อง หรือความบกพร่อง ทำให้คุณมีขีดจำกัดอะไรบ้าง

1.7) ยอมรับเห็นว่าช่วยอะไรไม่ได้อีกแล้ว เมื่อมีความบกพร่องเกิดขึ้นและปฏิเสธที่จะช่วยเหลือตนเอง หรือได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น

2) ด้านการศึกษา

2.1) สถานที่เรียนมีไม่เพียงพอ

2.2) สถานที่เรียนมีสภาพไม่เหมาะสมกับความบกพร่อง

2.3) ขาดครู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเด็ก

2.4) ขาดเงินทุนในการศึกษา

2.5) ขาดอุปกรณ์และบุคลากรในด้านการฝึกอาชีพ

2.6) เด็กที่สามารถเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อทั้งสายสามัญและสายอาชีพมีจำนวนน้อยมาก

3) ปัญหาด้านสังคม

3.1) ขาดความสะดวกในการใช้บริการสาธารณะซึ่งไม่ได้ออกแบบไว้ โดยคำนึงถึงคนที่มีความบกพร่อง

3.2) อยู่ในสถานที่ที่จำกัดไม่มีโอกาสได้ติดต่อกับชุมชนภายนอกเท่าที่ควร มีอุปสรรคในการปรับสภาพทางสังคม

3.3) มีความยากลำบากในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

3.4) มีปัญหาทางเพศ มีปมด้อยว่าตนเองหย่อนสมรรถภาพไม่เป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม

3.5) ความบกพร่องทำให้ห่างเหินจากสังคมและเพื่อนฝูง

3.6) สังคมทั่วไปยังไม่ยอมรับความสามารถทำให้ประสบความยากลำบากในการหางานทำ

สรุป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อตนเอง และสังคม ทำให้เกิดความท้อแท้หรือหาทางออกในทางที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย เป็นผลให้เกิดปัญหาพฤติกรรมตามมา

1.7 ความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ดัทตัน (Dutton, 1975) กล่าวถึงความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า

- 1) มีความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการปัจจัยสี่ต่าง ๆ
- 2) มีความต้องการทางจิตใจ ได้แก่ ต้องการความรัก ความปลอดภัย ต้องการความเข้าใจ ต้องการความสนใจ เอาใจใส่ การยอมรับ ต้องการความยุติธรรม ต้องการการปฏิบัติที่สม่ำเสมอ และต้องการความเป็นตัวของตัวเอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กล่าวถึงความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

- 1) ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง
ความมั่นคงในครอบครัว คือ ต้องการมีพ่อแม่ที่ให้ความรัก และเข้าใจตน และครอบครัวที่ไม่มีความแตกแยกกัน
ความปลอดภัยในสถานที่ที่เด็กต้องไปเกี่ยวข้องกับและคุ้นเคย
โรงเรียนที่สอนเด็กเหล่านี้ต้องทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นใจ และมั่นใจว่าเด็กมีความปลอดภัย ขณะที่มาเรียนหรืออยู่ในโรงเรียน
ต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ขณะที่อยู่กับครูและเพื่อน ๆ
ต้องการความมั่นคงในกิจวัตรประจำวัน เช่น ต้องการทำอะไรด้วยตนเองได้
- 2) ต้องการได้รับความรัก และเป็นผู้ให้ความรัก
เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความคำนึงถึงความรัก

มากกว่าปกติ เพราะเด็กจะถามครูอยู่ทุก ๆ วันว่ารักเขาไหม และจะไม่ยอมถ้าครูบอกว่าไม่รัก เป็นต้น ถ้าเด็กรักครูหรือเพื่อนคนใด จะพยายามหาสิ่งของต่าง ๆ มาให้ เพื่อให้ครูและเพื่อนรักตนด้วย นอกจากนี้ยังต้องการความสนใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พ่อแม่ทอดทิ้งจะมีความต้องการความรักจากครูและเพื่อนเพิ่มขึ้นอีกเป็นพิเศษ

3) ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง

ต้องการให้เพื่อนยอมรับเป็นสมาชิกของกลุ่ม ถ้าเพื่อน ๆ ไม่ยอมรับเข้ากลุ่มเด็กจะเสียใจมาก เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนมาก จะไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง ทั้งนี้เพราะมีหน้าตาผิดปกติ พูดกับเพื่อน ๆ ที่เป็นเด็กปกติไม่รู้เรื่อง เล่นอะไรไม่ทันเพื่อน เพราะสมองเรียนรู้อะไรได้ช้า และอยู่ในวงจำกัด ดังนั้น จึงเข้ากลุ่มกับเด็กปกติในทางที่ดีได้ยาก นอกจากนี้จะมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกในทางที่ไม่ดีให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน กล่าวคือ มีความกล้าที่จะไปตีรันฟันแทงคนอื่น มีความกล้าที่จะหยิบฉวยของของคนอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเพียงแต่ให้เพื่อน ๆ ยอมรับเข้ากลุ่มเท่านั้น

4) ต้องการได้รับความยกย่องนับถือว่าเป็นคนที่มีความสามารถ

เรื่องนี้เป็นที่ยากมากสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่เพื่อสนองความต้องการพิเศษที่จำเป็นต้องยกย่องชมเชยเด็กเมื่อสามารถทำบางสิ่งบางอย่างสำเร็จ แม้จะเห็นว่าเป็นสิ่งง่าย ๆ ครูต้องชมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทุกครั้ง que เด็กสามารถตอบคำถาม แม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม ครูจะต้องพูดติดปากเสมอว่า เก่ง ดี ดีมาก ทำได้ดี วาดรูปได้สวย ทำถูกต้องแล้ว น่ารัก ขยัน เป็นต้น หากครูไม่เข้าใจแต่กลับใช้ถ้อยคำที่ทำให้เด็กท้อถอย เด็กเหล่านี้จะไปแสดงออกในทางที่ไม่ดีนอกโรงเรียน เช่น ไปขโมยของผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อทดแทนเพียงคำพูดชมเชยของเพื่อน ๆ ที่ไม่ดีเท่านั้น

5) ต้องการความเป็นอิสระ และต้องการเป็นผู้รับผิดชอบในงานต่าง ๆ บ้าง

ทั้งนี้เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องคอยอาศัยคนอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา ไม่ค่อยเป็นตัวของตัวเอง ดังนั้นหากเด็กเหล่านี้ต้องการความเป็น

อิสระบ้างครูควรจัดให้ โดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำไม่ใช่คอยควบคุม เพื่อให้เด็กได้ทำอะไรได้ด้วยตนเอง และฝึกให้มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย

6) ต้องการประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ และกิจกรรมใหม่ ๆ บ้าง สิ่งเหล่านี้เด็กปกติสามารถคิดค้นและสร้างสรรค์ได้ แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไม่สามารถทำได้ ดังนั้นครูที่สอนต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กเหล่านี้ได้มีประสบการณ์ใหม่ ๆ แปลก ๆ เพื่อเป็นการฝึกหัดให้เด็กคิดบ้าง

สรุป เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความต้องการในตนเองเดียวกับเด็กปกติทั่วไป แต่ต้องการความมั่นใจมากกว่า เพราะมีประสบการณ์ที่ล้มเหลวมากกว่า เด็กจึงจำเป็นต้องได้รับความเอาใจใส่ และกำลังใจมากเป็นพิเศษ

1.8 การพัฒนา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1) ด้านการแพทย์

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะมีความผิดปกติและมีความบกพร่องทางร่างกายร่วมด้วยเสมอ บางคนอาจมีปัญหาทางด้านจิตใจและอารมณ์ ดังนั้น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจึงควรได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (วัณรุณี คมกฤส, 2531)

1.1) ภายภาพบำบัด โดยการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความร้อน แสง และเสียง ฯลฯ เช่น เครื่องกระตุ้นไฟฟ้า เครื่องนวดไฟฟ้า รวมทั้งการตัด การดึง การนวด เพื่อกระตุ้นพัฒนาการต่าง ๆ ให้แก่เด็ก

1.2) กิจกรรมบำบัด โดยการให้เด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมที่เด็กเคยทำหรือการเข้าร่วมกิจกรรมใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการปรับตัวเพื่อให้ดำรงชีวิตได้ดีขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมบำบัดยังช่วยพัฒนากำลังกล้ามเนื้อของเด็ก ช่วยให้เกิดภูมิใจในความสามารถของตนเอง ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด และช่วยฝึกทักษะในการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นเพื่อให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่นได้

1.3) การแก้ไขการพูด โดยการฝึกพูดเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาและการพูดให้มากที่สุดตามระดับเขาวนปัญญาของเด็ก โดยเน้นทักษะการเรียนรู้และการใช้ประสาทสัมผัส เพื่อให้เด็กมีการสร้างคำศัพท์ เข้าใจคำศัพท์ และใช้ภาษาในรูปแบบประโยคและข้อความที่ใช้ในการสื่อความหมายได้

1.4) การปรับพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักจะมีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์ร่วมด้วยเสมอ และไม่ว่าเด็กปกติหรือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก็มีหลักพื้นฐานของพฤติกรรมอย่างเดียวกัน คือ ถ้ากระทำพฤติกรรมใดแล้วได้รับรางวัลก็จะทำอีก ถ้าได้รับโทษก็จะไม่ทำอีก ถ้าไม่ได้รับผลอะไรก็จะไม่ทำอีก และถ้าทำอย่างหนึ่งอย่างใด บางครั้งก็จะทำสิ่งนั้นซ้ำอีก ดังนั้น การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรให้รางวัลเมื่อเด็กกระทำการสิ่งที่ดี และไม่ให้รางวัลเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่นเดียวกับเด็กปกติ

2) ด้านการศึกษา

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญยิ่ง เพราะเมื่อได้รับการศึกษาผลที่ตามมาคือ การมีความเชื่อมั่น มีความสามารถช่วยตัวเองได้มากขึ้น มีประโยชน์ต่อสังคมมากขึ้น

สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2530) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ครูควรคำนึง ไว้ดังต่อไปนี้

2.1) ความพร้อมของเด็ก ก่อนเรียนเรื่องใด เด็กต้องได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนนาน ๆ เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความพร้อมช้ากว่าเด็กปกติมาก

2.2) ความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน จัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะกับสภาพและลักษณะของเด็ก

2.3) ระดับสติปัญญา ต้องนึกอยู่เสมอว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กทั่วไปที่มีอายุเท่ากัน

2.4) การยอมรับความสามารถ และพยายามส่งเสริมความสามารถของเด็ก ไม่ควรตามใจและช่วยเหลือเด็กมากเกินไป ความคิดนี้จะเป็นการบั่นทอนความสามารถและความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก

2.5) การฝึกให้เด็กช่วยตัวเองให้มากที่สุด เพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น และแบ่งเบาภาระจากผู้เลี้ยงดู

2.6) การใช้หลักการสอนแบบ 3 R'S คือ

2.6.1) สอนซ้ำไปซ้ำมา (repetition) คือ การสอนซ้ำไปซ้ำมา และใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติ โดยใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีในเนื้อหาเดิม เมื่อเด็กจำเนื้อหาได้แล้วจึงค่อยเปลี่ยนเนื้อหาใหม่

2.6.2) สอนแบบไม่ตึงเครียด (relaxation) คือ การสอนที่ไม่เน้นเนื้อหาวิชาเพียงอย่างเดียว แต่จะมีกิจกรรมอื่นแทรก เช่น การเล่น ร้องเพลง ดนตรี หรือการเล่านิทาน

2.6.3) สอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน (routine) คือ เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำสม่ำเสมอในแต่ละวัน

2.7) การสอนโดยการแบ่งหมู่ตามตารางสอน ในชั้นหนึ่งครูอาจแบ่งเด็กเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 3-4 คน ก็ได้

2.8) การสอดแทรกความรู้ความเข้าใจด้านต่าง ๆ ขณะฝึกให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ฝึกให้เด็กติดกระดาษ ก็ต้องคุยเรื่องรูปร่าง สี และขนาดของกระดาษด้วย

2.9) การช่วยเด็กให้พัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเด็กทุกคนจะเรียนได้ดี ถ้ามีความรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จ

2.10) การสอนที่ละชั้นจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว หรือจากง่ายไปหายาก

2.11) การสอนโดยการกระทำจริง ๆ เช่น สอนเรื่องความสะอาดของร่างกายก็ต้องให้เด็กได้ล้างหน้า ล้างมือ ล้างเท้าจริง ๆ

2.12) การสอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กจริง ๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

2.13) การสอนประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อฝึกให้เด็กได้คิด

2.14) การสอนโดยใช้ของจริงหรืออุปกรณ์ประกอบทุกครั้ง เพื่อให้เด็กเข้าใจและดึงดูดความสนใจของเด็ก

2.15) การให้เวลาเด็กพอสมควรในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง เพราะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้เด็กกลับสนใจ ควรบอกให้เด็กรู้ล่วงหน้าเพื่อให้เด็กมีเวลาเตรียมตัว

2.15 การให้แรงจูงใจและการให้แรงเสริม

2.16 การประเมินผลความก้าวหน้าของเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก

3) ด้านอาชีพ

การฝึกอาชีพเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะในวัยผู้ใหญ่เด็กเหล่านี้ต้องดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว ดังนั้นจึงควรมีการฝึกอาชีพให้แก่เด็ก เช่น งานขัดไม้ทำเฟอร์นิเจอร์ งานบ้าน งานเย็บง่าย ๆ งานประกอบชิ้นส่วน อุปกรณ์ที่ได้รับจากโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น (คารณี ธานี, 2532)

สรุป ถ้าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำเป็นต้องได้รับพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา และด้านอาชีพ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา และสามารถเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมได้

2. การเรียนร่วมของเด็กประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.1 ความหมายของการเรียนร่วม

การเรียนร่วม ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า "Mainstreaming" หรือบางครั้งใช้คำว่า "Integration" คือ เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น เด็กที่บกพร่องทางสายตา เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่บกพร่องทางร่างกาย หรือเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น ได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้ได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นปกติสุข (สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2529)

2.2 เหตุผลของการจัดการเรียนร่วม

การดำเนินการเรียนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้แก่เด็กพิการหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษในที่แตกต่างกัน ๆ ของประเทศได้เรียนร่วมอย่างทั่วถึง มีเหตุผลดังนี้ คือ (ศูนย์พัฒนาศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, 2529)

- 1) เด็กพิการมีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน หรือไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียนพิเศษที่อยู่ห่างไกลมากจนเป็นภาระของผู้ปกครองที่จะต้องรับส่ง ทั้งเป็นการประหยัดพลังงานและเวลาของเด็กที่จะต้องใช้เวลาในการเดินทาง โดยนำเวลานั้น ๆ มาใช้ฝึกหัดฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่จะดำรงชีวิตในสภาพปกติให้ดีที่สุดได้
- 2) เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ไม่ต้องเสียเงินส่งบุตรพิการไปอยู่โรงเรียนประจำ
- 3) เด็กพิการได้มีชีวิตร่วมในครอบครัวกับ บิดา มารดา และญาติพี่น้องตามปกติ และมีโอกาสประพฤติปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ เป็นสมาชิกของครอบครัว โดยไม่เกิดความรู้สึกว่าถูกแยกออกไปด้วยเหตุแห่งความพิการ

4) เด็กพิการจะมีโอกาสเรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ซึ่งนับว่าเป็นประสบการณ์ตรง เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5) เป็นการลดภาระของรัฐบาล เพราะการจัดตั้งโรงเรียนพิเศษเฉพาะต้องใช้งบประมาณมาก

6) เพื่อให้สังคมเข้าใจ และยอมรับเด็กพิการว่ามีความสามารถ เช่นเดียวกับเด็กปกติ และช่วยให้เด็กพิการอยู่ร่วมในสังคมอย่างเป็นประโยชน์ได้

2.3 รูปแบบการจัดการ เรียนร่วม

การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะ แต่ที่ปฏิบัติกันอยู่ในหลายประเทศและประสบความสำเร็จพอสมควร มีดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2533)

1) เรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติ

2) เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา ครูพิเศษจะไม่ทำการสอนโดยตรงแต่จะให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็กให้เข้าใจความต้องการความสามารถของเด็กและการปฏิบัติต่อเด็ก

3) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน ครูเวียนสอนจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก

4) เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้าไปเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง โดยมีกำหนดตารางเรียนที่แน่นอน

5) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลาเป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันมีครูประจำชั้นสอนเกือบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่ต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา

6) ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา และครูประจำชั้นสอนทุกวิชา

2.4 องค์ประกอบที่จะช่วยให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ

เรโนลด์ส และเบิร์ช (Reynolds and Birch, 1977 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2533) กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จมี 10 ประการ คือ

- 1) ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครู การศึกษาพิเศษกับครูปกติ
- 2) หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ปัญหา
- 3) ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม
 - 3.1) มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา
 - 3.2) ควรมีความตั้งใจในการสอน
 - 3.3) ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ
 - 3.4) ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวน และความต้องการของเด็ก ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้าน อารมณ์ สังคม ของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 4) จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
- 5) การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน
- 6) มีการประเมินการเรียน ความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ
- 7) ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

- 8) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม
- 9) โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียนร่วม
- 10) การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

2.5 ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

ฮอทช์คิส (Hotchkis, 1984 อ้างถึงใน สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2529) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

- 1) ด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อยกเว้น เช่น ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนพิเศษครูจะให้ความสนใจพิเศษแก่เด็กมากไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่าเด็กมีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็ต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนคนอื่น ทำให้เด็กได้รับทักษะต่าง ๆ มากขึ้น
- 2) ด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้นไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิกัดเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกหลานของตนมาเล่นด้วย เพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน
- 3) การเปลี่ยนแปลงคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเป็นมนุษย์ประเภทน่ากลัว ชวนขันในท่าทางและรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ว่า เด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้นยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น
- 4) ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้รัฐก็ไม่มีความจำเป็นที่จะสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่าย และงบประมาณไปมากเพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนซ่อมเสริมหรือครูเวียนสอน

หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็มีผู้บริหารโรงเรียนปกติคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐ

สรุป การเรียนร่วมคือ การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสที่จะได้เรียนกับเด็กทั่วไป โดยได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรในโรงเรียนทุก ๆ ฝ่ายให้สามารถร่วมกิจกรรมในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสมตอบสนองความสามารถของเด็ก และเด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองของนักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3.1 ความสำคัญของความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครอง

เป็นสิ่งที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าความร่วมมือ ความเข้าใจระหว่างครูกับผู้ปกครองเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าต่อการช่วยเหลือเด็กให้มีความเจริญงอกงามตามสมรรถวิสัย ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ครูที่เข้าใจเด็กในสิ่งแวดล้อมที่เขาเป็นอยู่ จะสามารถวางแผนการศึกษาในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ผู้ปกครองที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนและความเจริญก้าวหน้าของเด็กก็จะเป็นผู้ช่วยสนับสนุนและคอยช่วยเหลือในการเติบโต และพัฒนาการทางการศึกษาของเด็กได้เป็นอย่างมาก ผู้ปกครองและครูที่รู้ความสามารถและหน้าที่ของกันและกันจะสามารถดำเนินการแก้ปัญหาาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความร่วมมืออันดีระหว่างครูกับผู้ปกครองก่อให้เกิดสิ่งต่อไปนี้ คือ (Heward, Dardig and Rossett, 1979)

- 1) มีความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง
- 2) มีข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกพฤติกรรมเป้าหมายซึ่งมีความสำคัญต่อ

เด็กในโลกภายนอกโรงเรียน

- 3) มีโอกาสเพิ่มขึ้นในการส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งภายในโรงเรียนและที่บ้าน
- 4) เพิ่มความสามารถในการทำตามกฎระเบียบเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้ปกครอง
- 5) มีความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับความต้องการของเด็กและวัตถุประสงค์ของครู
- 6) ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของตนและความรับผิดชอบที่มีต่อเด็กพิเศษ
- 7) ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการและส่วนร่วมที่สามารถจะร่วมมือกับทางโรงเรียนได้
- 8) มีทักษะเพิ่มขึ้นในการช่วยเด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในบ้าน
- 9) เด็กมีความคงที่ในสภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
- 10) เด็กมีโอกาสมากขึ้นในการเจริญเติบโต

ศรียา นิยมธรรม (2534) กล่าวถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างครูกับผู้ปกครองไว้ว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการช่วยเหลือเด็กระยะแรกเริ่ม หากครูและผู้ปกครองไม่เกี่ยวข้องกัน เด็กจะถอยหลังและมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ความช่วยเหลือระหว่างครูกับผู้ปกครองจึงสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะ

- 1) ผู้ปกครองรู้จักเด็กดีกว่าคนอื่น ๆ และจะเป็นผู้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญ
- 2) เด็กอยู่ที่โรงเรียนวันละไม่กี่ชั่วโมง ส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่ที่บ้าน ผู้ปกครองสามารถช่วยถ่ายทอดการเรียนรู้จากโรงเรียนไปยังบ้าน และจากบ้านมายังโรงเรียน
- 3) ครูและผู้ปกครองจำเป็นต้องคาดหวังอย่างเดียวกันกับตัวเด็ก ไม่เช่นนั้นเด็กจะรู้สึกสับสน ทางบ้านและโรงเรียนจึงต้องวางแผนให้สอดคล้องกัน

4) เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะ เฉพาะ เร็วขึ้นเกือบสองเท่าหากผู้ปกครองร่วมมือในการสอน

3.2 บทบาทของครู

1) บทบาทของครูที่มีต่อนักเรียน

ศรียา นิยมธรรม (2534) กล่าวถึงบทบาทของครูที่ควรมีต่อนักเรียนไว้ดังนี้ คือ

1.1) ควรศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบถึงอุปนิสัย ความสามารถและสภาพความบกพร่อง รวมถึงปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนและการสอนเด็ก

1.2) จัดทำประวัติและระเบียบเด็กเป็นรายบุคคล เช่น ประวัติครอบครัว ประวัติส่วนตัว ประวัติการเรียน สุขภาพอนามัย

1.3) จัดทำอุปกรณ์และสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับวัย ให้สอดคล้องกับสภาพความบกพร่องและความสามารถของเด็กแต่ละประเภทและแต่ละราย

1.4) ให้เด็กได้มีส่วนในการเรียนการสอน และกิจกรรมที่จัดขึ้นเท่าที่จะทำได้ และไม่ขัดต่อสภาพความบกพร่อง

1.5) ให้ความรู้และประสบการณ์เพื่อเป็นการฝึกทักษะเพื่อพัฒนา

ความสามารถของเด็กตามโอกาส

1.6) เปิดโอกาสให้เด็กได้เข้าไปเรียนกับเด็กปกติในบางวิชาตามความเหมาะสม

1.7) เด็กบางคนที่มีความสามารถในด้านการเรียน ควรส่งเสริมให้มีโอกาสได้เรียนสูงขึ้นตามอัตราของแต่ละบุคคล

1.8) ในกรณีที่พบว่าเด็กบางคนมีปัญหาเรื่องการเรียน

เช่น เรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน เป็นต้น ครูควรหาเวลาช่วยสอนซ่อมเสริมให้ด้วย

1.9) เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถ ควรสร้างเสริมและส่งเสริมความสามารถของเด็กให้เป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป เพื่อเด็กจะได้มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง

1.10) ครูควรทราบเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก ทั้งนี้เพื่อจะได้ตอบสนองความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ถูกต้อง และสามารถเตรียมกระบวนการเรียนรู้ เสริมสร้างประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กได้ถูกต้องทางและสอดคล้องกับสภาพของเด็ก

1.11) ครูควรศึกษาถึงอุปกรณ์และเครื่องมือ หรือเครื่องช่วยของเด็กเพื่อให้สามารถเรียกชื่อได้ถูกต้อง ทราบถึงวิธีการใช้ การเก็บรักษา และประโยชน์ของอุปกรณ์หรือเครื่องมือ นั้น ๆ เพื่อจะได้ช่วยเหลือเด็กแก้ปัญหาเมื่อเกิดการขัดข้องเกี่ยวกับเครื่องมือ อีกทั้งช่วยดูแลให้เด็กได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ ถูกต้อง

1.12) ดูแลเอาใจใส่เด็กอย่างใกล้ชิด แต่มีใจตามใจโดยขาดเหตุผลเพื่อให้เด็กมีความอบอุ่นใจและสุขใจตามสมควร

1.13) ให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ นอกสถานที่บ้าง เป็นครั้งคราว

1.14) ช่วยสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก

1.15) ช่วยชี้แนะหรือนำการเลือกเรียนวิชาชีพให้แก่เด็ก โดยให้สอดคล้องและไม่ขัดต่อสภาพความบกพร่อง และสามารถนำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

นอกจากนี้ ศรียา นิยมธรรม (2534) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในแต่ละด้านไว้ว่า

1.1) ด้านสังคม ครูควรศึกษาสภาพครอบครัวของเด็ก จำนวน พี่น้อง การทำงานของพ่อแม่ สภาพเศรษฐกิจ ที่ตั้งของบ้าน เบอร์โทรศัพท์ นอกจากนี้

ควรมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น มีความสัมพันธ์กับคนอื่นในลักษณะใดบ้าง เคยมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนคนใดบ้าง

1.2) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูควรรวบรวมผลการเรียนไว้ ครูจะต้องศึกษาให้ละเอียดว่าเด็กมีความก้าวหน้าทางด้านวิชาการมากขึ้นเพียงใด มีปัญหาในการเรียนวิชาใด

1.3) ด้านสติปัญญา ครูมักจะให้ความสำคัญต่อคะแนน และคาดหวังว่าคะแนนเป็นหลักฐานทำให้เด็กขาดแรงจูงใจ ครูต้องพิจารณาด้านอื่น ๆ ที่มีใช้คะแนนด้วย

1.4) ด้านร่างกาย ครูควรทราบขนาดของร่างกายของเด็กว่าเล็กหรือโตไปหรือไม่ ทำให้เกิดปัญหาการล้อเลียนของเพื่อน ๆ หรือเกิดความอับอายแก่ตัวเด็กหรือไม่ ครูควรหาทางป้องกันและแก้ไขอย่างไร ครูควรทราบว่าเด็กมีความบกพร่องด้านใดบ้าง การลา การขาดเรียนของเด็กเป็นอย่างไร

ประภคติ พูลพัฒน์ (2534) กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ว่า

1.1) ครูต้องมีปรัชญาในการทำงานที่แน่นอน เพื่อจะก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล คุณสมบัติพิเศษและลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียน รวมถึงสภาพครอบครัวในปัจจุบันของนักเรียน เป้าหมายและการคาดหวังในการฝึกฝนและให้การศึกษาแก่นักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และความเข้าใจ และความจำของนักเรียน

1.2) ครูต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายที่เหมาะสมกับตัวของนักเรียน ซึ่งแต่ละคนนั้นจะมีความรู้สึกและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนก็ต้องแตกต่างกันไปตามลักษณะของนักเรียนแต่ละคน

1.3) ครูต้องทำความเข้าใจอย่างแน่ชัดว่า ทฤษฎีการเรียนการสอนบางทฤษฎีนั้น เราก็ไม่สามารถที่จะเจาะจงนำมาใช้ได้ ครูต้องพยายามเลือกพื้นทฤษฎีที่สามารถจะทำให้ให้นักเรียนได้ก่อเกิดการพัฒนาการทางด้านความรู้ ทักษะต่าง ๆ

ซึ่งครูอาจจะต้องเป็นผู้ที่ดัดแปลงไปบ้างตามความเหมาะสม ทฤษฎีที่นำมาใช้นั้น ควรจะมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเพิ่มพูนทักษะที่จะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนของนักเรียน

1.4) ครูควรจะมีควมสำนึกเกี่ยวกับทักษะต่าง ๆ เบื้องต้นในการสอนอันจะก่อให้เกิดพื้นฐานที่ดีแก่นักเรียนและการวิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอนอย่างไม่เป็นทางการในห้องเรียน ครูเองต้องสามารถประเมินผลงานของนักเรียน วิธีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน การใช้อุปกรณ์การสอนและหลักสูตร

1.5) ครูควรจะให้ความสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อจะก่อให้เกิดเงื่อนไขที่ดีในการเรียนการสอน การที่จะทำให้สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับนักเรียนและ เทคนิควิธีการที่จะช่วยให้สภาพแวดล้อมนั้น ๆ มีผลที่ดีต่อนักเรียน

1.6) ครูควรมีโอกาสในการพัฒนาทักษะของตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้ที่นำมาฝึกปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนเอง

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้กล่าวถึงหน้าที่อีกประการหนึ่งที่ครูควรปฏิบัติ คือ การส่งต่อเพื่อขอรับบริการพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สิ่งนี้จะต้องดำเนินการเมื่อนักเรียนมีปัญหาต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษจากนักวิชาชีพเฉพาะทาง โดยครูจะต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็กเป็นระยะเวลาพอสมควร เมื่อเห็นว่าเด็กมีความต้องการพิเศษถึงขั้นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษแขนงใด ครูจะต้องส่งต่อเพื่อขอรับบริการพิเศษต่อไปโดยต้องร่วมมือกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอยู่เสมอ เช่น ต้องปรึกษาแพทย์ เมื่อเด็กมีสุขภาพทางกายไม่ดี เมื่อเด็กมีอาการผิดปกติเช่น นั่งง่วง เชื่องซึม ครูต้องปรึกษาจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยา

2) บทบาทของครูที่มีต่อผู้ปกครอง

ศรียา นิยมธรรม (2521) ได้อธิบายสิ่งที่ครูควรปฏิบัติในการร่วมมือกับผู้ปกครองไว้ดังนี้

- 2.1) มีการประชุมพิเศษผู้ปกครองก่อนเปิดเรียน
- 2.2) นัดหมายและพบปะ เป็นระยะ
- 2.3) จัดประชุมผู้ปกครอง และฟังวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับเด็กพิเศษ
- 2.4) จัดส่ง เอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับเด็กพิเศษให้แก่ผู้ปกครอง
- 2.5) สนับสนุนผู้ปกครองให้ร่วมกิจกรรมในรูปของอาสาสมัคร
- 2.6) สนับสนุนผู้ปกครองให้รวมกลุ่มตั้งชมรมหรือสมาคมผู้ปกครองครู

คณะอนุกรรมการโครงการการศึกษาพิเศษ โครงการพัฒนาศึกษา-อาเซียน (ศูนย์พัฒนศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย, 2529) ได้กล่าวเกี่ยวกับบทบาทของครูในโครงการเรียนร่วมไว้ดังนี้

- 2.1) จัดประชุมชี้แจงผู้ปกครองของเด็กให้เข้าใจนโยบายและวิธีการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน แนะนำให้รู้จักบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน
- 2.2) ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษารายบุคคล
- 2.3) ทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการช่วยเหลือเด็กที่บ้าน ทั้งในด้านการปรับปรุงฟื้นฟูสมรรถภาพและทางการเรียน
- 2.4) เชิญผู้ปกครองมาประชุมพบปะ เป็นครั้งคราวตามโอกาส-เหมาะสม มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครู ผู้ปกครองและคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- 2.5) ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการเรียนร่วม และในการจัดตั้งสมาคมครูและผู้ปกครองขึ้น สนับสนุนการศึกษาของเด็กพิเศษ
- 2.6) ส่งข่าวสารและประชาสัมพันธ์ไปยังผู้ปกครอง

ศรียา นิยมธรรม (2534) ได้อธิบายสิ่งที่ครูควรปฏิบัติในการร่วมมือกับผู้ปกครองไว้ดังนี้

2.1) การเข้าใจเด็กและครอบครัว

2.1.1) การเตรียมการให้คำปรึกษาหรือเป็นรายบุคคลในการเตรียมการประชุมปรึกษาหารือครั้งแรก

ครูควรทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัวจากระเบียนสะสมก่อน ซึ่งระเบียนสะสมจะบอกครูถึงข้อมูล 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ระดับสติปัญญา และพัฒนาการทางร่างกาย เพื่อครูจะได้้นำข้อมูลที่ได้มาเตรียมตอบคำถามที่ผู้ปกครองต้องการทราบเกี่ยวกับตัวเด็ก นอกจากนี้การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากระเบียนสะสมอาจทำให้ครูมีคำถามต่าง ๆ ที่ต้องการทราบเพิ่มเติมจากผู้ปกครอง ครูจึงควรมีการกำหนดหัวข้อสัมภาษณ์อย่างเป็นระเบียบ แล้วดำเนินการตามแผนอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ

2.1.2) การรับฟังผู้ปกครอง

ครูควรเรียนรู้สิ่งที่คุณปกครองรู้สึกเกี่ยวกับเด็กมากกว่าที่คุณปกครองจะต้องเรียนรู้ว่าคุณรู้สึกเกี่ยวกับเด็กอย่างไร ดังนั้น ครูควรลดเวลาของการเป็นผู้พูดให้น้อยลง และควรฝึกตนให้เป็นผู้ฟังที่ดีการฟังอย่างตั้งใจจะทำให้เข้าใจปัญหาที่แท้จริงร่วมไปกับผู้ปกครอง ครูจะได้ไม่คิดเอาเองว่าปัญหาคืออะไร โดยสรุปหรือทำให้ผู้ปกครองรู้สึกผิดทางศีลธรรมแต่จะทำให้พยายามแยกแยะปัญหาให้กระจ่างชัด และช่วยผู้ปกครองมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหา

2.1.3) การเปรียบเทียบการรับรู้

ข่าวสารต่าง ๆ จากโรงเรียนไปบ้านหรือจากบ้านไปโรงเรียน เช่น การกลับบ้านด้วยการร้องไห้หน้าตาเต็มหน้าหรือการใส่เสื้อตัวเดิมมาโรงเรียนถึง 4 วัน เป็นสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาผู้ปกครองและครู ข่าวสารเล็ก ๆ น้อย ๆ นี้ครูหรือผู้ปกครองบางคนก็นำไปปะติดปะต่อวาดสภาพชีวิตเด็กเมื่ออยู่ที่บ้าน หรืออยู่ที่โรงเรียนเอาเอง ซึ่งอาจต่างกับข้อมูลที่แท้จริง เป็นการตั้งสมมุติฐานเอาจากสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา โดยอาศัยประสบการณ์เก่า ๆ ที่พบเห็น ครูจึงมีวิธีการที่จะตรวจสอบสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นวิธีที่ง่ายที่สุดคือ โทรศัพท์ไปสอบถาม

ผู้ปกครอง และอีกวิธีหนึ่งคือการตั้งแบบสอบถามขึ้นเพื่อตรวจสอบการรับรู้ของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กเมื่ออยู่ที่โรงเรียนกับการรับรู้ของครูเกี่ยวกับเด็ก เมื่ออยู่ที่บ้าน

2.2) การจัดเตรียมเรื่องราวที่ผู้ปกครองควรทราบ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่สนใจชีวิตความเป็นไปในโรงเรียนของเด็ก ตลอดจนนโยบายและวิธีการจัดการศึกษาของโรงเรียน ครูจึงควรปฏิบัติดังนี้

2.2.1) การจัดเตรียมข้อมูลให้แก่ผู้ปกครองในรูปแบบหนังสือ คู่มือ อธิบายนโยบายของโรงเรียน ตารางสอน กิจกรรมประจำปี หรือจัดทำในรูปแบบเอกสารไปปลิว ให้ความรู้ผู้ปกครองในการเลือกเกมให้เด็กเล่น หรือโครงการในระหว่างปิดภาคฤดูร้อน ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ

2.2.2) การรายงานความก้าวหน้าของเด็กแก่ผู้ปกครอง ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การโทรศัพท์ การส่งจดหมายถึงผู้ปกครอง การทำรายงานประจำวัน หรือประจำอาทิตย์สั้น ๆ การถ่ายภาพชีวิตประจำวันของเด็กขณะ เล่นหรือทำงานส่งให้ผู้ปกครอง การให้เด็กเขียนรายงานถึงผู้ปกครอง การบันทึกเสียงเกี่ยวกับตัวเด็ก และเพื่อน ๆ เป็นต้น

2.2.3) การประชุมผู้ปกครองเป็นกลุ่ม จุดมุ่งหมายของการประชุมนี้คือการให้ข้อมูลที่มีประโยชน์และมีประสิทธิภาพแก่ผู้ปกครอง โดยครูจะต้องกำหนดหัวข้อ วางแผนการประชุมไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบ ทั้งในด้านเป้าหมาย สถานที่และผู้ร่วมประชุม นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสกำหนดการวางแผนเพื่อประชุม โดยครูจัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจความสนใจของผู้ปกครองรวมทั้งการขอความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดอ่อนของการประชุม ปัญหาในการประชุม และข้อเสนอแนะสำหรับการจัดประชุม

2.3) การแก้ปัญหาพร้อมกับผู้ปกครอง

2.3.1) การกำหนดปัญหา

ครูและผู้ปกครองสามารถร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ สิ่งที่ควรคำนึงประการแรกในการแก้ปัญหา คือ ต้องพิจารณาว่าใครคือ

เจ้าของปัญหา ประการที่สองคือครูจะต้องตีปัญหาออกมาในรูปพฤติกรรมที่สามารถวัดและสังเกตได้ด้วยการลดปัญหาด้วยการใช้คำที่สามารถวัดได้ กำหนดปัญหาเสียใหม่ให้ชัดเจนตามที่ตนรับรู้ จดรายการปัญหา ลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดวิธีการวัดพฤติกรรมนั้น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

2.3.2) การเลือกและการใช้แรงเสริม

ครูควรสังเกตเด็กที่รับผิดชอบว่าเด็กชอบหรือไม่ชอบอะไรหรือถามว่าเด็กอยากได้หรือไม่อยากได้อะไร บันทึกไว้ และจากรายการที่บันทึกไว้ควรสำรวจว่ามีรายการใดที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางร่วมกับผู้ปกครองเพื่อหาแรงเสริมที่จะใช้ในการวางเงื่อนไขกับเด็ก

2.3.3) การจดยรายการเพื่อให้การเสริมแรง

การใช้การเสริมกำลังทางบวกในบางครั้งไม่สามารถจัดพฤติกรรมอื่นไม่พึงประสงค์ไปได้ถ้าไม่ได้ทำอย่างสม่ำเสมอและนานพอที่จะให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องช่วยผู้ปกครองวางแผนระยะยาวในการจดยรายการเพื่อให้การเสริมแรง

2.3.4) การฝึกผู้ปกครองเป็นกลุ่ม

โดยปกติผู้ปกครองมักจะรับบริการจากองค์การที่ให้บริการต่าง ๆ หลายลักษณะ การประชุมกลุ่มผู้ปกครองเป็นเรื่องที่ต้องพบในการเข้ารับบริการจากกลุ่มต่าง ๆ ก่อนดำเนินการครูต้องศึกษาถึงเป้าหมายประสงค์ของกลุ่มก่อน แล้วจัดทัศนคติของสมาชิกในกลุ่มว่าต้องการประชุมกลุ่มในลักษณะของกลุ่มสัมพันธ์หรือในลักษณะของกลุ่มที่มีผู้นำ เพื่อครูจะได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับธรรมชาติของสมาชิกในกลุ่มนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร และทำอะไรได้บ้าง นอกจากนี้ครูควรศึกษาวิธีการฝึกกลุ่มผู้ปกครองที่มีอยู่หลายวิธี และเลือกวิธีที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับผู้ปกครองได้

อีกทั้งยังมีสิ่งที่คุณครูควรมีบทบาทต่อผู้ปกครองดังนี้ คือ

2.1) การติดต่อแบบนาน ๆ ครั้ง เมื่อผู้ปกครองเอาเด็กมาส่งโรงเรียนหรือรับกลับ เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ปกครอง

ครู และโรงเรียน ความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาใช้ให้เกิดความก้าวหน้าได้จากการรายงานเกี่ยวกับเด็กได้

2.2) การให้ผู้ปกครองเข้ามาสังเกตเด็กขณะอยู่ในชั้นเรียนวิธีนี้จะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงความเป็นไปในโรงเรียน และเป็นการฝึกผู้ปกครองทางอ้อม ผู้ปกครองสามารถสังเกตวิธีฝึกทักษะที่ครูสอนเด็กและมองเห็นว่าเด็กมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างไร เด็กก็จะปรับตัวกับการมีผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียน และครูควรแจกแบบสังเกตง่าย ๆ แก่ผู้ปกครองด้วย เพื่อว่าผู้ปกครองจะได้สังเกตและจดคำถามบางอย่าง เช่น เด็กชอบอุปกรณ์อะไรมาก เด็กและครูมีความสัมพันธ์กันแบบใด คำตอบจากคำถามเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปกครองสนใจเด็กและสังเกตได้อย่างมีทิศทางมากขึ้น และยังทำให้ผู้ปกครองสังเกตอย่างตั้งอกตั้งใจซึ่งจะเป็นการช่วยมิให้เด็กมาสนใจผู้ปกครองมากเกินไปในขณะที่เรียนได้อีกด้วย

2.3) การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล

การให้คำปรึกษารายบุคคลแก่ผู้ปกครองอาจเป็นเรื่องช่วยเหลือผู้ปกครองหรือทำให้ผู้ปกครองตกใจ ผู้ปกครองมักกลัวว่าจะต้องได้ยินแต่สิ่งเลวร้ายของลูก ฉะนั้นครูจึงควรเริ่มต้นด้วยการพูดถึงสิ่งที่ดีก่อน การรายงานก็ควรทำอย่างง่าย ๆ เป็นกันเองด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร ผู้ปกครองก็จะรู้สึกสะดวกสบายใจ และยอมรับเมื่อครูพูดในด้านบวก หากเป็นไปได้การปรึกษาหารือหรืออ่าอิงข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้ปกครอง ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองตื่นตัวขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่เขาเห็นเอง และจะช่วยได้มาก ในกรณีที่เด็กมีลักษณะเป็นลบ ปกติผู้ปกครองจะเป็นคนพูดว่าพฤติกรรมใดที่จะนำมาอภิปรายกัน ครูไม่อาจชี้ถึงความผิดปกติหรือความบกพร่องได้ การเลี่ยงการต่อต้านจากผู้ปกครองก็จะลดลงหากเขาเห็นเอง ครูก็ควรตอบสนองโดยการพูดถึงหนทางหรือวิธีที่จะเป็นประโยชน์กับเด็ก โดยอาจบอกว่าทางโรงเรียนแก้ปัญหาอย่างไร และถามผู้ปกครองว่า เมื่ออยู่ที่บ้านทางบ้านแก้ปัญหาอย่างไร แล้วครูอาจแนะนำหรือช่วยกันคิดโปรแกรมการช่วยเหลือเด็กของทางบ้านและทางโรงเรียน

2.4) การประชุมกลุ่มครูกับผู้ปกครอง

การประชุมกลุ่มครู ผู้ปกครอง เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ นั้น ปกติจะเน้นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการศึกษาของเด็ก และมักเชิญผู้เชี่ยวชาญมา

พูดตามด้วยการตอบข้อซักถามแล้วก็รับประทานน้ำชาพร้อมกัน ซึ่งอาจจัดขึ้นก่อนหรือหลังการประชุมก็ได้ โดยมีความหวังว่าผู้ปกครองกับครูและผู้ปกครองด้วยกันจะได้ทำความรู้จักกันดีขึ้นในช่วงที่รับประทานน้ำชา บางแห่งก็จัดพบปะสังสรรค์กันก่อนมีการประชุมกลุ่ม ผู้ปกครองจะเข้าไปดูห้องเรียนที่ลูกเรียน และตรวจสอบอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครูใช้สอนลูก ตลอดทั้งได้ดูผลงานของลูก เช่น การวาด การเขียน และงานฝีมือ เป็นช่วงเวลาสำหรับผู้ปกครองจะได้พูดคุยกับครูอย่างไม่เป็นทางการ คนที่ขี้อายจะมีโอกาสได้พูดมากขึ้นกับผู้ปกครองคนอื่น เพราะมักมีเรื่องจะต้องพูดถึงกัน ปกติของว่างและเครื่องดื่มนั้นก็บริการให้แต่ละคนขณะอยู่ในห้องเรียน จากนั้นผู้ปกครองจึงย้ายไปประชุมกลุ่มใหญ่

2.5) การพบปะผู้ปกครองในกลุ่มเล็ก

การประชุมกลุ่มเล็กโดยปกติจะมีสมาชิกประมาณ 5-8 คนที่มีปัญหา มีความสนใจ หรือมีความต้องการในเรื่องเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการนอน การขับถ่าย พฤติกรรมหรือความล่าช้าของพัฒนาการทางภาษาของเด็ก และพยายามหาทางแก้ไขหรือหาทางให้เด็กได้รับการบริการช่วยเหลือที่ดีขึ้น ผู้ปกครองกลุ่มเล็ก ๆ นี้มักแสวงหาการยอมรับทางอารมณ์และสังคมซึ่งกันและกันด้วย

การพบปะแบบนี้มักทำอย่างไม่เป็นทางการ อาจนัดพบกันที่บ้านผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งสัปดาห์ละครั้ง การประชุมพบปะในกลุ่มเล็ก ๆ แบบนี้ ผู้ปกครองจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ดีกว่าการประชุมกลุ่มใหญ่ ๆ คนที่ขี้อายก็จะรู้สึกสะดวกใจขึ้นมากกว่าในการประชุมกลุ่มใหญ่ บางครั้งครูอาจเป็นผู้ประสานให้มีการรวมกลุ่มกันหรือช่วยหาบุคลากรให้กับกลุ่ม ผู้ปกครองที่มีลูกซึ่งมีปัญหาทางพฤติกรรม อาจต้องการกลุ่มที่ทำการปรับพฤติกรรมเด็ก ครูก็อาจช่วยแนะนำผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องนี้มาให้เป็นผู้นำกลุ่ม เป็นต้น ในบางสถานการณ์ ครูก็อาจเป็นวิทยากรเองในช่วงของการให้คำปรึกษาหารือ

2.6) การสาธิต

การสาธิตกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครูหรือผู้ปกครองเป็นผู้ทำนั้น เป็นสิ่งที่ได้พิสูจน์กันแล้วว่า มีประโยชน์อย่างยิ่ง การสาธิต

อาจทำที่บ้านหรือที่โรงเรียนก็ได้ ปกติการสาธิตมักทำเมื่อมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาทักษะบางอย่าง แล้วจะตามมาด้วยการที่ผู้ปกครองนำไปฝึกกับเด็ก

บันทึกการสอนที่เขียนสำหรับผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ เพราะจะช่วยให้ผู้ปกครอง เรียนรู้เทคนิคหรือทักษะต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น บันทึกการสอน เฉพาะเรื่องมักเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องมีการสาธิต เพราะจะบอกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้เรียบร้อย เช่น จุดมุ่งหมายเฉพาะวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ ขั้นตอนต่าง ๆ ทีละขั้นทีละขั้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้สามารถช่วยผู้ปกครองให้รู้สึก ว่าเขาเป็นคนที่รู้เรื่องต้นตัว และเป็นนักการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในด้านการช่วยเหลือเด็ก ซึ่งจะเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ตัวเองทั้งยังเกิดกำลังใจที่จะร่วมมือ

2.7) การเยี่ยมบ้าน

การไปเยี่ยมบ้านเด็ก การทำความรู้จักกับครอบครัวจะช่วย ให้ครูทำงานกับเด็กได้ดีขึ้น ทั้งยังช่วยครูและผู้ปกครองทำงานกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

การไปเยี่ยมบ้านนั้นครูจะต้องมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากที่เคยทำอยู่ในห้องเรียน ครูไม่ได้เป็นศูนย์รวมความสนใจเหมือนเมื่ออยู่ในชั้นเรียน หากแต่ผู้ปกครองจะเป็นศูนย์กลาง และครูเป็นแขก การเป็นแขกทำให้ครูจำเป็นต้องปฏิบัติตัวและปรับตัวให้เข้ากับกฎของสังคมของบ้าน และความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจ บางครั้งครอบครัวอาจยากจน ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีที่จำกัดและมีสิ่งรบกวนมาก ครูต้องมองข้ามสิ่งเหล่านี้ให้ได้ เพื่อทำให้การไปเยี่ยมบ้านนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่ามากขึ้น

ครูจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้มากมายจากการไปเยี่ยมบ้านโดยไม่ต้องถาม เช่นว่า เด็กมีของเล่นที่จะเรียนรู้มากพอไหม มีสี มีหนังสือไหม เด็กใช้เวลาที่บ้านอย่างไร ที่บ้านเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือรกรุงรัง เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสองแบบ ผู้ปกครองโต้ตอบกับเด็กอย่างไร การสังเกตในสภาพจริงนี้จะช่วยให้ครูเข้าใจและหาทางช่วยเด็กและผู้ปกครองได้ดีขึ้น

2.8) การให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมโดยวิธีอื่น ๆ

2.8.1) การเป็นสมาชิก

ผู้ปกครองอาจมาช่วยเป็นอาสาสมัครหรือเป็นผู้ช่วยในชั้นเรียน ผู้ปกครองจะมีส่วนในการช่วยจัดหลักสูตรแก่เด็ก เพราะการสอนทักษะที่ไม่จำเป็นหรือไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นย่อมเป็นการเสียเวลาเปล่า ผู้ปกครองรู้จักเด็กของตนได้ดีที่สุดและจะสามารถแนะนำเป้าหมายของหลักสูตร เทคนิคการสอน และการได้แรงเสริมแก่เด็ก

ในบางโปรแกรม ผู้ปกครองอาจถูกขอหรือให้มาช่วยสัปดาห์ละครั้ง และจะถูกฝึกให้สังเกต จดบันทึก และนำเอาวิธีปรับพฤติกรรมไปใช้กับเด็ก ผู้ปกครองที่ร่วมมืออย่างสม่ำเสมอจะถือว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่งของคณะผู้สอน

2.8.2) การเป็นที่ปรึกษา

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้แก่ผู้ปกครองคนใหม่ที่เพิ่งเอาเด็กมาร่วมโปรแกรม การเอาเด็กที่มีความบกพร่องมาเข้าโปรแกรมเป็นครั้งแรกนั้นนับว่าเป็นก้าวใหญ่และอาจทำให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ตกใจและกังวลได้ ผู้ปกครองที่ผ่านช่วงเวลานี้มาแล้วจะสามารถช่วยผู้ปกครองชุดใหม่ได้ดีโดยสามารถเล่าประสบการณ์ของตนและวิธีช่วยเด็กเข้ามาอยู่โรงเรียนโดยไม่มีผู้ปกครอง และอาจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเลี้ยงดูเด็กต่อกัน

การช่วยเหลือกันเองระหว่างผู้ปกครองนี้ยังช่วยผู้ปกครองที่เพิ่งจะตระหนักว่าตนมีลูกเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้อีกด้วย เพราะกว่าที่ผู้ปกครองจะรับรู้มันมักต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและปรับสภาพต่าง ๆ ผู้ปกครองที่เคยเศร้าโศกมาแล้ว หรือเคยรู้สึกผิดจะเข้าใจความรู้สึกเหล่านั้นได้ดี และจะช่วยให้ผู้ปกครองใหม่เข้าใจ ยอมรับสภาพเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ดีขึ้น และเร็วขึ้นทั้งเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง

2.8.3) การเป็นผู้ริเริ่ม

ผู้ปกครองอาจถามครูถึงลักษณะการเริ่มการสอนที่ทางโรงเรียนจะจัดให้กับเด็ก และผลที่เกิดขึ้นหลังการเรียนรู้อื่นต่าง ๆ หากผลที่ออกมาไม่เป็นที่น่าพอใจหรือผู้ปกครองไม่เข้าใจ ก็ควรถามครูให้ช่วยอธิบาย ผู้ปกครองอาจเป็นผู้เริ่มการสนทนากับครูขณะไปรับเด็กกลับก็ได้ หากครูไม่เป็นคนเริ่มการ

ติดต่อ

บางครั้งผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจช่วยคณะครูให้เข้าใจถึงวิธีการช่วยเหลือเด็กได้ ผู้ปกครองอาจเชิญครูไปที่บ้าน และครูก็จะสามารถสังเกตวิธีที่ผู้ปกครองทำกับเด็กโดยตรง และจะรู้สึกว่าเด็กทำอะไรบ้าง โดยไม่มีใครคอยช่วยเหลือในสิ่งแวดล้อมที่เขาเคยชิน

ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญายังเป็นบุคลากรที่ดีที่สุดที่จะช่วยผู้ปกครองอื่นเรียนรู้เกี่ยวกับเด็กและสภาพความบกพร่องซึ่งอาจทำในกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ หรืออาจทำในขณะรอรับ-ส่ง ลูกก็ได้ ผู้ปกครองของเด็กไม่บกพร่องมักพอใจกับการสนทนาอย่างเปิดเผย เพราะทำให้เขาเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น

นอกจากนี้การร่วมมือกับผู้ปกครองครูควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ (Heward, Dardig and Rossett, 1979)

- 2.1) ดำเนินการติดต่อกับผู้ปกครอง และมีการบริจาคเครื่องมือรูปภาพ วิดีทัศน์หรือภาพยนตร์เกี่ยวกับเด็ก เพื่อสร้างความสนใจของผู้ปกครอง
- 2.2) ประชาสัมพันธ์ข่าวล่วงหน้า โดยใช้จดหมายข่าว โทรทัศน์ โปสเตอร์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้ผู้ปกครองมาร่วมงานให้มากที่สุด
- 2.3) ให้บริการต่าง ๆ เช่น การบริการด้านยานพาหนะในการเข้าประชุมตลอดจนการดูแลเด็ก
- 2.4) เผยแพร่ข่าวที่ดีแก่ผู้ปกครอง เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น
- 2.5) แสดงปฏิกริยาในการติดต่ออย่างมีคุณค่า ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนถ้าได้รับความเอาใจใส่จากทางโรงเรียนเป็นอย่างดี
- 2.6) ตอบสนองโดยทันเหตุการณ์ เมื่อติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอก็จะได้สนองความต้องการได้ทันทั่วทั้งที่
- 2.7) แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสุขในการทำงาน ควรแสดงอารมณ์ขันและทำให้ความสัมพันธ์เป็นไปอย่างเป็นกันเอง

การร่วมมือกับผู้ปกครองมีสื่อ 3 อย่างที่ใช้ ได้แก่

1) การเขียนจดหมาย

ตอนแรกควรแนะนำโดยใช้จดหมายสั้น ๆ เมื่อมีความสัมพันธ์แล้วครูอาจเลือกใช้บัตรบันทึกส่วนตัวหรือใช้จดหมายของโรงเรียนก็ได้ และข้อควรคำนึงในการเขียนจดหมาย ได้แก่

1.1) การบอกชื่อโรงเรียนและชั้นเรียนที่ชัดเจน

1.2) ผู้ปกครองสามารถบอกได้ว่าผู้เขียนเป็นครู
นักสังคมสงเคราะห์ ครูใหญ่ หรือครูแนะแนว

1.3) ระบุเด็กไว้ชัดเจน

1.4) มีวัตถุประสงค์ในการติดต่อ

1.5) จดหมายมีขนาดสั้น

1.6) เขียนด้วยภาษาที่ชัดเจนและตรงประเด็น

1.7) มีรายละเอียดเกี่ยวกับการติดต่อมา

1.8) มีรายละเอียดเกี่ยวกับความคาดหวังที่ต้องการจาก

ผู้ปกครอง

2) การโทรศัพท์

การสนทนาทางโทรศัพท์ซึ่ง เป็นไปด้วยความราบรื่นย่อมจะทำให้มีการติดต่อกันอีกในโอกาสต่อไป ครูควรจัดเวลาไว้ในแต่ละสัปดาห์เพื่อการติดต่อทางโทรศัพท์ และควรจะจดบันทึกผลการโทรศัพท์เพื่อการติดต่อครั้งต่อไปด้วยการโทรศัพท์ที่ดีควรจะประกอบด้วย

2.1) บอกว่าตนเองเป็นใครในโรงเรียนและมีหน้าที่อะไร
เกี่ยวกับเด็ก

2.2) บอกวัตถุประสงค์ในการโทรศัพท์ชัดเจน

2.3) เหตุผลในการโทรศัพท์และแจ้งให้ผู้ปกครองทราบโดย
ละเอียด

2.4) ใช้ภาษาที่สุภาพและมีศิลปะในการพูด

- 2.5) ควรมีการนัดหมายพบปะกันเพื่อจะได้คุยถึงรายละเอียดตามความต้องการต่อไป
- 2.6) แจ้งข่าวดีเกี่ยวกับเด็กและความก้าวหน้าเกี่ยวกับเด็ก
- 2.7) สอบถามความก้าวหน้าเกี่ยวกับเด็ก และกระตุ้นให้บรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมาย
- 2.8) วางแผนการประชุม หรือนัดหมายการโทรศัพท์ครั้งต่อไป และพยายามหาเวลาที่สะดวกในการโทรศัพท์ติดต่อกับผู้ปกครอง
- 3) การประชุม สิ่งที่ครูควรปฏิบัติในการประชุมมีดังนี้
- 3.1) กำหนดเนื้อหาการประชุมในทางบวก ไม่ควรกล่าวถึงแต่ปัญหาหรือเรื่องที่ไม่ดีเท่านั้น
- 3.2) กำหนดเนื้อหาพิเศษเกี่ยวกับการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงเป็นรายบุคคล
- 3.3) ตั้งคำถามที่ซัดที่ที่สุด ได้แก่ จะไม่บอกผู้ปกครองให้เล่าเกี่ยวกับตัวเด็กให้ฟัง แต่จะใช้คำถามแทน เช่น เด็กของท่านเลือกทำอะไรหลังจากรับประทานอาหารเย็น คุณทำอย่างไรเมื่อลูกไม่ปิดไฟก่อนเข้านอน
- 3.4) ให้โอกาสผู้ปกครอง ขณะที่ต้องการพูดบางสิ่ง ครูต้องตระหนักด้วยว่าผู้ปกครองก็มีความต้องการที่จะพูด สิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3.5) มีการวางแผน ครูควรถามนำผู้ปกครองว่าต้องการอะไร และต้องการทำอะไรในอนาคตเพื่อจะได้ช่วยผู้ปกครองวางแผนได้ถูกต้องและสอดคล้องกับโปรแกรมการเรียน การที่ทราบว่าผู้ปกครองจะทำอะไรก็เป็นสิ่งที่ครูจะได้เริ่มทำในสิ่งนั้นด้วย
- 3.6) มีการนัดหมายเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับความก้าวหน้าของเด็กหลังจากการประชุมด้วย

3.3 บทบาทของผู้ปกครอง

1) ขั้นตอนการปรับตัวของผู้ปกครอง

วินเทอร์เบิร์น (Winterbourn, 1962) กล่าวโดยปกติแล้วผู้ปกครองของเด็กจะต้องผ่านขั้นตอน 4 ขั้น ในการแสดงปฏิกิริยาต่อการที่ตนทราบว่าลูกมีความบกพร่องทางสติปัญญา ขั้นแรก คือ ตกใจ ต่อไปคือไม่เชื่อ ตามด้วยความกลัวและความคับข้องใจ และสุดท้ายคือ การศึกษาอย่างมีสติ รวมทั้งการยอมรับความจริงและการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ หากจะพิจารณาขั้นตอนทั้ง 4 ขั้น อาจพิจารณา ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตกใจ เมื่อเด็กเกิดใหม่ ๆ ได้รับการตรวจพบว่ามี ความบกพร่องทางสติปัญญา อาจทำให้ผู้ปกครองตะลึงไปได้ แต่ผู้ปกครองก็ยังมี ความหวังอยู่ และติดตามต่อมาโดยที่แม่ขาดความสนใจในตัวเด็ก ก่อนจะมาถึงขั้น ไม่เชื่อในกรณีที่เกิดโตแล้ว ความตกใจและความไม่เชื่อจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 2 ไม่เชื่อ ปกติผู้ปกครองจะพยายามหาคำแนะนำเพื่อ จะช่วยสนับสนุนความไม่เชื่อของตนเอง บางทีก็เชื่อตามคำของเพื่อนฝูงที่บอกว่าเด็ก จะหายหรือเป็นเด็กที่มีพัฒนาการช้ากว่าคนอื่น

ขั้นที่ 3 กลัวและคับข้องใจ จะเป็นขั้นที่อันตรายมากถ้า ผู้ปกครองได้รับคำแนะนำที่ไม่ถูกต้อง หรือปฏิเสธคำแนะนำที่ดี การยอมรับว่า เด็กบกพร่องนั้นมักจะเป็นแบบค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป บางทีก็รู้สึกที่ตนเองผิดและ คู่ครองก็มักจะทำหน้าที่เป็นผลของการกระทำของอีกฝ่าย มีความกลัวว่าคนอื่นจะคิด อย่างไร และวิตกกังวลถึงผลกระทบที่มีต่อลูก ๆ คนอื่น และความขมขื่นซึ่งอาจเกิด ขึ้นได้กับลูก ๆ แม้จะเลิกไปงานสังคมและเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน พ่อจะไม่ค่อยเป็น กังวลนัก เพราะทำงานและดูแลเรื่องอื่น ๆ ของครอบครัวมากกว่าจะมาคอยสนใจ เรื่องนี้

ขั้นที่ 4 การศึกษาอย่างมีสติ ผู้ปกครองจะตระหนักว่าความรู้ เกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา รวมถึงความรู้ในการเผชิญกับปัญหาด้วนตนเอง สามารถลดความเครียดลงไปได้ในระดับหนึ่ง

2) ความต้องการของผู้ปกครอง

เมอร์เรย์ (Murray, 1990) กล่าวว่าผู้ปกครองมีความต้องการต่อไปนี้คือ

2.1) ต้องการข่าวสารเกี่ยวกับตัวเด็ก

2.2) ต้องการผู้ฟังที่ดี เพราะผู้ปกครองปรารถนาให้มีคนรับฟังความทุกข์ของตนเอง

2.3) ต้องการผู้ชี้แนะ ผู้ปกครองส่วนมากจะขาดความเชื่อมั่นในตนเองมีความอ่อนแอทางด้านอารมณ์ การที่ต้องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เป็นงานก่อให้เกิดความเหนื่อยล้าและท้อถอยเป็นอย่างมาก

ผู้ปกครองจึงต้องการผู้ชี้แนะ เพื่อให้มีความรู้สึกว่ามีคนที่เข้าใจและให้การสนับสนุนอยู่

2.4) ต้องการกำลังใจ ผู้ปกครองที่มีเด็กบกพร่องทางสติปัญญามักจะหลบหนีจากสังคม จึงควรได้รับการกระตุ้นให้ติดต่อกับคนอื่นบ้าง

แฮนเซน และอราดีน (Hansen and Aradine, 1976 อ้างถึงใน Powell, 1976) กล่าวถึงผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าต้องการความรู้และความช่วยเหลือในเรื่องต่อไปนี้คือ

2.1) พัฒนาการของเด็ก และบทบาทของพ่อแม่ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

2.2) การเลี้ยงดู และปฏิบัติสัมพันธ์กับเด็ก

2.3) พฤติกรรม และการแก้ไขปัญหาวินัย

2.4) ความสำคัญของการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่บ้าน

2.5) ปัญหาครอบครัว

2.6) การแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ไซเรอร์ และนีออต (Schierer and Knaut, 1977 อ้างถึงใน สุณีษ์ บรรจง, 2536) กล่าวถึงความต้องการของผู้ปกครองว่ามีดังนี้คือ

- 2.1) ต้องการทราบว่าจะส่งเสริมพัฒนาการด้านใดบ้าง
- 2.2) ต้องการความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก
- 2.3) ต้องการทราบวิธีการทำให้ลูกหายจากความบกพร่อง
- 2.4) ต้องการช่วยให้เด็กมีชีวิตที่สมบูรณ์
- 2.5) ต้องการให้เด็กยอมรับความจริง ไม่มีปมด้อย
- 2.6) ต้องการให้เด็กสนใจกิจกรรมต่าง ๆ
- 2.7) ต้องการให้เด็กอยู่ร่วมกับคนทั่วไปได้ และให้คนอื่นยอมรับเด็ก
- 2.8) ต้องการทราบวิธีการให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

3) บทบาทของผู้ปกครองต่อเด็ก

ความร่วมมือและเอาใจใส่ของผู้ปกครองมีส่วนสำคัญต่อเด็ก ดังนั้นผู้ปกครองควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้ (Heward, Dardig, and Rossett, 1979)

- 3.1) การสอน ผู้ปกครองต้องหาความรู้เพิ่มเติมในด้านการสอน และยังต้องรู้การใช้เครื่องมือ หรือสอนให้เด็กรู้วิธีใช้เครื่องมือด้วย เช่น การรู้จักใช้เครื่องช่วยฟัง
- 3.2) การให้คำปรึกษา ผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและทัศนคติของเด็กเมื่อเด็กมีการพัฒนาขึ้น มีความรู้สึกเกี่ยวกับตัวเด็กประหนึ่งว่าตนเองเป็นผู้ที่มีความบกพร่องเช่นเดียวกับเด็ก
- 3.3) การจัดการด้านพฤติกรรม ขณะที่เด็กมีการแสดงออกวันแล้ววันเล่า ความรุนแรงของพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กบางคนจะเกิดขึ้นซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ผู้ปกครองบางคนต้องศึกษาว่าจะแก้ไขหรือรักษาพฤติกรรมนั้น ได้อย่างไรเพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กของตน
- 3.4) การดูแลผู้เกี่ยวข้องที่ไม่มีความบกพร่อง การแสดงออกของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่งผลต่อสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะพี่หรือน้องซึ่งผู้ปกครองต้องดูแลและทำให้เข้าใจว่าอะไร เป็นสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา จะปฏิบัติตนต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างไร และการต้อง

การความรัก ความเอาใจใส่ที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการมากกว่า เด็กปกติเป็นอย่างไร

3.5) การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน การมีบุตรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อให้เกิดความเครียดระหว่างสามีภรรยาที่โต้เถียงกันว่าใครเป็นต้นเหตุ ซึ่งที่จริงแล้วน่าจะเป็นการคาดหวังร่วมกันในการที่จะช่วยพัฒนาเด็ก เช่น การดูแล

3.6) การให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เพื่อนบ้าน หรือแม้แต่คนขับรถโรงเรียนก็สามารถที่จะมีผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็กได้ ขณะที่ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาคาดหวังว่าเด็กจะได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีจากบุคคลรอบข้าง แต่ก็ทราบว่าพวกเขาเหล่านั้นไม่สามารถจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมได้ ผู้ปกครองต้องพยายามทำให้พวกเขามีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและรักษาความก้าวหน้าของพฤติกรรมได้ดี

3.7) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ขณะที่ผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องการความรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ และการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็น ยังต้องเกี่ยวข้องกับผู้ปกครองอื่น ๆ ในชุมชนอีกด้วย

ตารางที่ ๑ ระเบียบ (2532) กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

3.1) ฝึกการปฏิบัติหน้าที่ของเด็กในครอบครัว เช่น การฝึกกิจวัตรประจำวัน และงานบ้าน เป็นต้น

3.2) ให้ความรักความอบอุ่นเช่นเดียวกับบุตรปกติอื่น ๆ โดยการเอาใจใส่ และดูแลอย่างใกล้ชิด

3.3) ฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้เด็กปฏิบัติงานในสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น พาไปนอกบ้านเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หรือพาไปเข้าสังคมกับคนปกติบ้าง

3.4) สังเกตพฤติกรรมของเด็กเมื่อพบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์ต้องรีบปรึกษานักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการบำบัดและแก้ไข

3.5) ส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษาและการฝึกวิชาชีพตามความสามารถ

3.6) ช่วยกระตุ้นสังคมและชุมชนให้มีความเข้าใจต่อบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและหาแนวทางช่วยเหลือ

ศรียา นิยมธรรม (2534) ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครองไว้ดังนี้

3.1) ส่งเสริมสุขภาพร่างกายของเด็กให้สมบูรณ์ แข็งแรง

3.2) ส่งเสริมสุขภาพจิต

3.3) เมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาทางด้านอารมณ์ หรือสุขภาพจิตที่ผิดปกติ ควรนำไปปรึกษานักวิชาชีพเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

3.4) แสวงหาแหล่งที่จะช่วยให้เด็กได้มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาแล้ว นำเด็กไปร่วมกิจกรรมตามโอกาส

3.5) พยายามนำเด็กออกสู่สังคม เพื่อสร้างประสบการณ์และความรู้ต่าง ๆ

3.6) ให้โอกาสเด็กได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ช่วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อจะได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

4) บทบาทของผู้ปกครองต่อครู

4.1) ผู้ปกครองควรติดต่อโรงเรียนหรือครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ถูกต้อง

4.2) เมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือในเรื่องใด ๆ ก็ตามควรให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เช่น การเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาที่โรงเรียนจัดขึ้น

พูนศักดิ์ ประมงค์ (2533) ได้สรุปบทบาทของผู้ปกครองในการร่วมมือกับครูไว้ดังนี้

1) ร่วมประชุมและรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของโรงเรียน

ผู้ปกครองจำเป็นต้องทราบถึงนโยบาย หลักการในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ตลอดจนวิธีการเรียนการสอนต่าง ๆ นอกเหนือไปจากความรู้เกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญา และการบำบัดรักษาที่ผู้ปกครองได้ทราบจากแพทย์หรือบุคลากรอื่น ๆ แล้ว เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ความร่วมมือและนำหลักการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ เพื่อให้การดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ถูกต้องตามหลักวิชา และสอดคล้องกับการเรียนการสอนของโรงเรียน

2) ร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมของโรงเรียน

นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนแล้ว โปรแกรมหรือกิจกรรมพิเศษที่จัดเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน จะเป็นสิ่งช่วยเสริมให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ดีขึ้น ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและรู้จักเด็กมากที่สุดผู้หนึ่ง จึงเป็นผู้ที่ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตัวเด็กได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาเด็ก

3) ร่วมในการผลิตบทความเกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ในการผลิตบทความเกี่ยวกับเด็กบกพร่องทางสติปัญญานั้น ผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สูงเสมอไป การผลิตบทความนอกเหนือจากบทความทางวิชาการแล้ว อาจเป็นลักษณะการเล่าถึงสภาพปัญหาที่ผู้ปกครองประสบจากการมีบุตรหลานที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็น ทศนคติ และความรู้สึกต่อภาวะของการเป็นผู้ปกครองที่มีบุตรหลานบกพร่องทางสติปัญญา หรือวิธีการบำบัดรักษา แก่ใจที่ผู้ปกครองกระทำอยู่ ตลอดจนผลการดำเนินการตามวิธีนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แก่บุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ปกครองคนอื่น ๆ ในการนำไปปฏิบัติต่อไป

4) ร่วมในการตัดสินใจในการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรม

ในการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กที่มีความ

บทพร่องทางสติปัญญา นั้น ผู้ปกครองเป็นผู้ที่รู้จักเด็กมากที่สุดผู้หนึ่งย่อมทราบดีว่าสิ่งใด เด็กต้องการได้รับการตอบสนองหรือควรได้รับการพัฒนา ผู้ปกครองจึงควรเข้ามามี ส่วนตัดสินใจในการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรม

5) ร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน

บทบาทของผู้ปกครองในการร่วมมือกำหนดนโยบายและ วางแผนนั้น กระทำได้หลายด้านนับตั้งแต่การเป็นผู้วางแผนนโยบาย วางแผน การ เป็นผู้ให้ข้อมูล หรือชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ อันจะนำไปสู่การกำหนด วัตถุประสงค์ การกำหนดนโยบาย จนถึงการวางแผนงานต่อไป นอกจากนี้ผู้ปกครอง ยังสามารถวิจารณ์ความเป็นไปได้ของนโยบายหรือแผนงานนั้น ๆ เพื่อปรับปรุง นโยบายหรือแผนงานที่กำหนดให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

6) ร่วมดำเนินการตามโปรแกรมหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ใน

โรงเรียน

โปรแกรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในบางเรื่องต้องอาศัย ความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ร่วมดำเนินการ มิฉะนั้นแล้วโปรแกรมหรือกิจกรรมนั้น จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

7) ร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรม

การเข้าร่วมในการติดตามประเมินผลการจัดโปรแกรมหรือ กิจกรรมนั้น ผู้ปกครองสามารถกระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่นเป็นผู้ประเมินผลเอง หรือให้ความคิดเห็นหลังจากได้ดำเนินการไปแล้วตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อนำ ผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมหรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ หรือที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

8) ร่วมบริจาคเงินหรือวัสดุ อุปกรณ์เพื่อช่วยเหลือในการจัด

กิจกรรมของโรงเรียนตามกำลังความสามารถ

สรุป ผู้ปกครองต้องรู้บทบาทหน้าที่ของตนที่มีต่อเด็กและที่มีต่อครู ให้การ ช่วยเหลือส่งเสริมเด็กด้วยความดูแลเอาใจใส่เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม กับสภาพ และให้ความร่วมมือกับครูในการพัฒนาเด็ก

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุณีย์ บรรจง (2536) ทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มารับบริการจากหน่วยงานทางการศึกษา และฟื้นฟูสมรรถภาพในกรุงเทพมหานคร" พบว่า ผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในด้านการให้ความร่วมมือกับครูผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูเป็นอย่างดีและสม่ำเสมอ วิธีการที่ผู้ปกครองใช้ในการติดต่อกับครูคือ การพูดคุยขณะมารับ-ส่งเด็ก พูดคุยเพื่อถามถึงพัฒนาการของเด็ก ประเมินเมื่อเด็กมีปัญหา หรือมาพบครูทุกครั้งที่ครูติดต่อไป นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้ปฏิบัติตามคำแนะนำของครูอีกด้วย

คุนยวิทยทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย